

De Militaire Taak van den Geneeskundigen Dienst bij een Leger te velde,

DOOR

Dr. D. ROMEYN,

Dirig. Off. v. Gezondh. 2e Kl.

In een der laatst verschenen afleveringen van „The Military Surgeon” (U. S. A.) vond ik over bovengenoemd onderwerp eene voordracht weergegeven, welke in 1912 gehouden werd door den Engelschen Hoofdofficier van Gezondheid Russell in eene bijeenkomst van Staf-officieren en de inhoud daarvan leek mij belangrijk genoeg om dien in een Nederlandsch kleed den lezers van dit tijdschrift aan te bieden.

Een Stafofficier behoort geheel op de hoogte te zijn van de betrekkingen, waarin de verschillende wapens en dienstvakken staan tot het leger als geheel, zoowel als van die, welke tusschen de wapens en dienstvakken onderling behooren aanwezig te zijn. In de volgende regelen zal nu getracht worden te dezen opzichte het een en ander naar voren te brengen aangaande den Mil. Geneesk. Dienst, waarbij evenwel in acht moet genomen worden, dat alleen met de militaire zijde van de kwestie zal worden rekening gehouden.

Richt men tot den gewonen burger de vraag, welke naar zijne meening de taak is van den Geneesk. Dienst in een leger, dan is het tien tegen één, dat hij zal zeggen: het verzorgen van de zieken en gewonden. Ware dit antwoord juist, dan zoude, hoe eervol, menschlievend en uitgebreid die taak ook wezen moge en hoezeer zij, vooral in oorlogstijd, beslag zoude leggen op de dankbaarheid van velen zoo buiten als in het leger, zij nog geen reden opleveren voor het in stand houden van het dienstvak als militair instituut. Als de Geneesk. Dienst in een leger niets meer te doen had, dan zoude hij met een gerust geweten kunnen medewerken tot zijn eigen afschaffing en tot overdraging van zijn verplichtingen aan het Roode-Kruis of de eene of andere soortgelijke organisatie.

Oorlogvoeren is een hoogst ernstig, streng bedrijf, dat mogelijkerwijze het niet voortbestaan van de eigen nationale onafhankelijkheid kan ten gevolge hebben. Van den afloop van een oorlog kan derhalve zoo ontzettend veel afhangen, dat in een strijdend leger niets mag geduld worden, wat zoude kunnen medewerken om een gunstigen afloop minder zeker te doen zijn of misschien zelfs wel in gevaar te brengen.

Een aanvoerder, wien het bevel over een leger is toevertrouwd, moet, ten koste van wat het wil, voor alles trachten de overhand op zijn tegenstander te verkrijgen. Hij moet voor zijn troepen de noodige voorbereidingen getroffen hebben, doch verder, vormen het lijden en de levens van zijne manschappen den prijs, welken hij tot het bereiken van zijn doel te betalen heeft: voor dit laatste moet hij, zoo noodig, alles opofferen. Als hij toeliet, dat er eenige humanitaire bijgedachten zouden komen te staan tusschen zijne militaire overwegingen en het uit te voeren plan, dan zoude hij zich het in hem gestelde vertrouwen onwaardig betoonen. Daarom moet alles ondergeschikt zijn aan het bereiken van dien éénen voor oogen gestelden afloop en om daartoe te geraken moet alles in het leger, samenwerken. Alles, wat in een troepenmacht niet medewerkt om tot dien éénen afloop te komen, moet er uit verwijderd worden.

Kan de Geneesk. Dienst alzoo werkelijk medehelpen tot den gunstigen afloop van een gevecht of van een veldtocht, dan heeft hij daarmede zijn recht van bestaan aangetoond. Blijkt het echter, dat hij die kracht mist, dan is er voor hem natuurlijk geen plaats in de militaire organisatie.

Dat de Geneesk. Dienst de bedoelde militaire waarde heeft en dat deze meer en meer erkend wordt als van groot belang te zijn, mag al direct afgeleid worden uit de steeds toenemende belangstelling, welke er tegenwoordig in alle legers aan gewijd wordt.

Gaan wij thans na, waaruit de invloed bestaat van een goeden Geneesk. Dienst op de kracht van een leger beschouwd als vechtmachine, dan worden wij dadelijk gewaar, dat die tweeelei is, n.l. indirect en direct en dat de eerste weer omvat den geruststellenden invloed op de natie in het algemeen en den moreelen op de vechtende troepen in het bijzonder.

Het werk van een generaal, aanvoerder te velde, is direct ondergeschikt aan staatkundige overwegingen — de regeering dicteert hem den aard en het doel van zijn taak en beoordeelt daarna de uitvoering er van. De Regeering daarentegen is weer verantwoordelijk aan de publieke opinie. In oorlogstijd is het publiek altijd min of meer bang en bezorgd; daarbij verkeert het steeds in eene meer of minder opgewonden stemming en is het gewoonlijk maar al te gauw klaar om aan zijne gevoelens uiting te geven, als de zaken verkeerd loopen. Ofschoon het volk in gewone tijden veelal geen blijk geeft van eenige bijzondere belangstelling in het leger, dit wordt anders, zoodra het land in oorlog gewikkeld wordt: dan gaat iedereen in sterke mate met zijn soldaten medeleven. De menschen begrijpen, dat men die mannen uitgezonden heeft om in dienst van het algemeen lijf en leven te wagen en om groote vermoeienissen en ontberingen te verduren. Zij staan er daarom op, dat die ongemakken zoo min mogelijk zullen drukken, in zooverre zij kunnen verzacht worden door het verstrekken van geld, benevens door eene goede organisatie van den dienst. Op geld is men in oorlogstijd niet zuinig, verder wordt de betrokken organisatie aan alle kanten

getoetst. Worden tekortkomingen ontdekt, dan is het publiek ontevreden en geeft het aan die gemoedsstemming in voortdurend stijgende mate lucht. Klachten worden ingebracht bij de Regeering en misschien ook wel tegen den opperbevelhebber en de laatste wordt te midden van zijn militaire bezigheden, welke zijn geheele en eenige aandacht vergen, lastig gevallen met verzoeken om inlichtingen; hij wordt overstelpt met brieven en de daaruit voortkomende schrijverij, en moet misschien wel voor eene commissie verschijnen om een staat van zaken te verklaren en toe te lichten, waarvan hij slechts indirect kennis kan dragen. Zijne gedachten worden dientengevolge afgeleid uit haar eigelijken gang, alleen om een storm van verontwaardiging onder het publiek tot bedaren te brengen. Het ontstaan dier ontevredenheid had door goede regelingen uit den aard der zaak moeten zijn voorkomen.

De Engelsche militaire geschiedenis is vol van voorbeelden van dezen aard; allen gevolgen van eene onvoldoende organisatie van den Geneesk. Dienst met het oog op zijn taak. Men hale zich slechts het rumoer voor den geest, dat in Engeland ontstond na Talavera en dat aan Wellington tijdens zijn verblijf op het Iberische schiereiland zooveel onaangenaamheden bezorgde. Men denke aan de publieke en parlementaire wederzijdsche beschuldigingen naar aanleiding van den ongelukkigen afloop van de expeditie naar Walcheren; men herinnere zich de algemeene opwinding over de mislukking in de Krim. In tal van brochuren en pamfletten uit dien tijd komen brieven van Ministers en Commandeerende generaals voor met ernstige klachten over den toestand, waarin de Geneesk. Dienst verkeerde en terwijl die aanvoerders al nagenoeg afgewerkt waren door de onophoudelijke moeielijkheden van militairen aard, waarmede zij te kampen hadden, moesten nog rapporten zonder tal worden opgesteld en werd ten slotte zelfs eene Commissie benoemd en uitgezonden om ter plaatse een onderzoek in te stellen. Het gevolg van al die wederwaardigheden was, dat in den Geneesk. Dienst talrijke belangrijke verbeteringen werden aangebracht, maar ondertusschen was het verloop der militaire verrichtingen door allerlei interrupties opgehouden en was het vertrouwen van het publiek in de door de Regeering getroffen maatregelen verstoord geworden. Behalve bij eenige andere gelegenheden, is eene herhaling van klachten als bovenbedoeld en zijn teekenen van wantrouwen enz. tot uiting gekomen tijdens den Zuid-Afrikaanschen oorlog.

Bemoelenissen van het publiek, als waarvan hier sprake is, kunnen en mogen niet worden afgekeurd, als er reden voor bestaat. Eene goede verzorging van den zieken of gewonden soldaat is een hoogst gevoelig punt in de publieke opinie: en die opinie wordt zoo gemakkelijk geprikkeld en opgezet, doch later zoo moeielijk weer gekalmeerd. De bestaande voorbeelden laten aan duidelijkheid niets te wenschen over. Wanneer een legeraanvoerder er prijs op stelt om rustig en zonder afleiding te kunnen voortwerken aan zijn eigenlijke, zijn hoofdtaak, dan is eene der eerste voorwaarden daarvoor, welke zeker niet over het

hoofd mag worden gezien, die, dat de verhoudingen op geneeskundig gebied bij zijne troepen goed zijn. Uit deze opvatting destilleere men nu geen verkeerde gevolgtrekkingen. Legeraanvoerders zijn even, misschien zelfs nog wel meer, bezorgd voor het welzijn van hunne zieken en gewonden als het publiek zelf; alleen zij kunnen daarvoor niet meer doen dan de hun beschikbare middelen toelaten. Hierbij mag evenwel ook niet uit het oog worden verloren, dat, wanneer die aanvoerders geen voldoende kennis hebben aangaande het samengestelde van en het ernstig-nauwgezette in de taak van den Geneesk. Dienst, de mogelijkheid niet is buitengesloten, dat zij vergeten om tijdig voldoende middelen in overeenstemming met die taak aan te vragen en niet te rusten, voordat, hetgeen zij noodig oordeelen, aanwezig is. Alleen door zich goed op de hoogte te stellen van de militaire geneeskundige organisatie, zal een officier zich op dit gebied kunnen vrijwaren voor tal van onaangenaamheden, wanneer hij tot posten met hoogere verantwoordelijkheid geroepen wordt. Het bezit van kennis, te samen met de gave van vooruit te zien, zal hem hier behoeden voor eene van de meest vervelende ervaringen, welke het deel kunnen zijn van den aanvoeder. Dan is er nog eene reden, waarom de studie van de geneeskundige organisatie voor den stafofficier van groot nut is en wel deze: de Geneesk. Dienst moet behulpzaam zijn aan de uitvoering van de militaire plannen. Wie kan nu beter schikkingen treffen, waarmede beide — militaire en geneeskundige — belangen het meeste gebaat zijn, dan hij, die zoowel van de militaire als van de geneeskundige regelingen goed op de hoogte is?

Mogen wij aannemen, dat een goede Geneesk. Dienst, ook afgezien van het zuiver medische gedeelte, kan optreden als helper van den aanvoerder en door dezen van de troepen? Dat een goed georganiseerde en uitgeruste Geneesk. Dienst van machtigen invloed is op het moreel van een leger, kan niet worden weersproken. Hoe hooger wij stijgen op de ladder der beschaving, des te meer waarde de vechtende soldaat hecht aan zijn leven, des te veeleischender hij wordt ten opzichte van het niet blootgesteld worden aan onnoodige gevaren, mitsgaders van de zorgen, welke voor hem en zijne kameraden al vooruit besteed werden en van de middelen tot herstel, welke aanwezig moeten zijn, voor het geval hij getroffen mocht worden. Onze tegenwoordige soldaten zullen voor een bepaald doel even groote daden verrichten als hunne voorgangers in den ouden tijd. In geval van nood is er niets, wat zij niet willen doen, als ze maar worden bezielde en goed worden aangevoerd. Men verlieze daarbij evenwel niet uit het oog, dat de soldaat veel waarde hecht aan zijn eigen werk en aan zijn wapen (dienstvak); hij laat deze niet door anderen verwaarloozen. Zoo zijn er verschillende dingen, waarop hij recht meent te hebben en één van deze is eene goede geneeskundige verzorging. Hij is niet genegen om het beste te leveren, van wat hij geven kan, als hij niet overtuigd is, dat het Legerbestuur ook ten opzichte van zijn persoon niets achterwege laat, wat hem goed kan

doen. Daarbij komt nog, dat afwezigheid van voldoende geneeskundige voorbereidselen een allerdeprimeerendsten invloed heeft op een leger, terwijl daarentegen de aanwezigheid er van in dezelfde mate stimuleerend werkt. De ellende en akeligheden van het leven des vechtsoldaten zonder een in alle opzichten goeden Geneesk. Dienst, zijn niet gemakkelijk te begrijpen; derhalve mogen hier een paar voorbeelden uit den ouden tijd volgen om aan te toonen, hoe erg die vroeger waren.

Ambroise Paré was een der grootste officieren van gezondheid, die ooit hebben bestaan: hij kan gerust de vader van de militaire geneeskunde genoemd worden. In 1510 geboren, bleef hij leven tot in 1590. Zijn eerste militaire diensten bewees hij in 1536 gedurende den veldtocht van Turijn. In eene beschrijving van de toestanden na een gevecht, vertelt hij, dat hij in een stalling kwam, waar eenige gewonden waren onder dak gebracht, en zegt daarover: „toen ik medelijdend op hen neerzag, kwam een oude soldaat toegelopen, die mij vroeg, of er niet een middel was om hen weer beter te maken. Ik antwoordde: „neen. Hierop liep hij op de ongelukkigen toe en sneed hen behoedzaam en kalm den hals af. En toen ik hem over zijne handeling berispte, antwoordde hij er Gode dankbaar voor te zullen wezen, indien iemand hem later in dergelijke omstandigheden vindende, evenzoo zoude behandelen, opdat hem in zijn hulpeloozen, ellendigen toestand het leven niet langer zoude gerekt worden.”

Den lezer worde overgelaten zich een denkbeeld te vormen van den invloed, welken dergelijke verhoudingen tegenwoordig zouden hebben op de recruteering en op de desertie; zij zouden er verder wel niet toe bijdragen om den soldaat aan te sporen om zich onnoodig aan verwonding bloot te stellen.

Paré was buitengewoon scherpzinnig en werkzaam in de vervulling van zijn taak en bereikte weldra eene zeer hooge positie door zijne benoeming tot lijfarts van den Franschen koning. In 1552 werd Metz door den Duitschen keizer belegerd: in de vesting begon allengs aan alles gebrek te komen en de kracht van de bezetting begon te verminderen. Geen anderen raad wetende, vroeg de hertog De Guise, die de vesting commandeerde, aan Hendrik II om hem Paré toe te zenden. De koning deed dit met behulp van een omgekochten Italiaanschen kapitein en gaf Paré geld en voorraden mede. Na aan vele gevaren te hebben blootgestaan, gelukte het den militairen arts om binnen de vesting te komen. Hij had toen al een jaar of zestien bij de Fransche troepen gediend en was zodoende bij de manschappen zoowel als bij de aanvoerders goed bekend. Daags na zijn aankomst wandelde de hertog De Guise met Paré op in het oog vallende wijze over de wallen. De laatste werd overal geestdriftig toegejuicht; de soldaten riepen zelfs vreugdevol: nu zullen wij niet dood gaan, ook al raken wij gewond, want Paré is bij ons. Zijne tegenwoordigheid gaf nieuwe kracht aan de verdediging, omdat zij de soldaten een hart onder den riem stak en droeg zodoende in de eerste plaats bij tot het behoud van de stad.

De psychologie van den soldaat in tijd van oorlog levert eene interessante studie. Verscheidene schrijvers hebben ons duidelijk gemaakt, hoe vele en verborgen de drijfveeren kunnen zijn, welke den man tot daden aanzetten, hoe weinig ruimte er bij menigeen is tusschen moed en vreesachtigheid en hoe de wil van den soldaat moet ondersteund worden door een zoo krachtig mogelijk beroep op zijn gevoel van eigenwaarde, zijn vaderlandsliefde, zijn trots op zijn korps en zijn werkring en ten laatste, maar niet het minst, op zijn eigenbelang. Hij moet er van verzekerd zijn, dat, wanneer groote opofferingen van hem gevraagd worden, er ook niets nagelaten wordt, wat er toe kan bijdragen om de smarten, welke wellicht zijn deel zullen worden, te verzachten en om het leven, dat men van hem vraagt, te wagen, zooveel mogelijk te beveiligen. Dan, maar ook alleen onder die omstandigheden, kan met vertrouwen een beroep worden gedaan op die tot het uiterste opgedreven zeltopoffering, welke zoo vaak noodig is om veldslagen te winnen.

Een Fransch schrijver, die nog eens de geschiedenis naging van hun debacle op sanitair gebied in den veldtocht op Madagascar, zegt: „Le soldat sait mourir pour son pays, il est habitué à l'idée d'être frappé par une balle ennemie. Par contre l'esprit de sacrifice n'est pas suffisamment développé pour lui permettre de supporter des souffrances, qu'il juge inutiles. Il rapporte à ses chefs la cause de ses misères et la démoralisation en est la conséquence.”

Wij willen nu nagaan, op welke directe wijze een doeltreffende Geneesk. Dienst een leger te velde steunt. In de allereerste plaats zij dan genoemd het voorkomen van ongeschiktheid door ziekten. De verliezen van een leger te velde beloopt na een vol jaar ongeveer 80 pct., of volgens sommigen zelfs 90 pct. van zijn sterkte. Een dergelijk verlies is schrikbarend genoeg om er eenige aandacht aan te wijden. Sterfgevallen door wonden vormen een gedeelte van het verlorene en wel een, dat wij als onvermijdelijk kunnen beschouwen. Het aantal is natuurlijk afhankelijk van de hevigheid der gevechten, waaraan men bloot stond, doch vormt in elk geval niet meer dan een klein onderdeel van het geheel. Van grooter belang is het optreden van ongeschiktheid na verwondingen. In den regel maken de beide categoriën te samen echter nog niet de helft van het verlies vol; zeldzaam zijn zij zelfs gestegen tot een vierde van het totale aantal.

Van hen, die tengevolge van verwondingen ongeschikt geworden zijn, verkeert een groot gedeelte slechts tijdelijk in dien toestand, vooropgezet, dat de betrokken Geneesk. Dienst goed georganiseerd en uitgerust zij. Van Lord Methuen's Divisie in den Zuid-Afrikaanschen Oorlog keerden 60 pct. van de gewonden binnen eene maand in de gelederen terug en Oberstabsarzt Schaefer, die aan Russische zijde den oorlog in Mandsjoerije mede maakte, deelt ten opzichte van ons onderwerp het volgende mede: „Wij constateerden ongeveer vier maanden na den slag van Moekden, dat van ongeveer 30.000 gewonden van

drie armee-korpsen nagenoeg de helft (45 pct.) weer aan het front in dienst was. Bij bepaalde kleinere onderdeelen was de verhouding nog gunstiger; zoo steeg zij tot 56 pct. bij eene Infanterie-divisie; zelfs tot 66 pct. bij eene divisie Kozakken. Van sommige Infanterie-regimenten traden meer dan 500 man, die gewond geweest waren en vervolgens weer herstelden, naar voren om door ons te worden nagezien." Bij dit een en ander moet in aanmerking worden genomen, dat de cijfers betrekking hebben op de latere perioden van den oorlog, toen de Russen in de harde school van de eigen ondervinding geleerd hadden, en dientengevolge hunne ziekeninrichtingen tot een hoog punt van doeltreffendheid hadden opgevoerd. Het leger oogstte hiervan de belooning, door de ongedachte aantallen tijdelijk ongeschikten, die weer in staat gebracht waren om in de vechtlinien terug te keeren.

De Engelschen deden eene soortgelijke ondervinding op in de latere perioden van den oorlog in Spanje, toen onder de uitnemende leiding van den Geneesk. Dienst door M c Grigor, Wellington's Eerste Officier van Gezondheid, manschappen, die vroeger onherroepelijk voor den dienst onder de wapenen zouden verloren geweest zijn, hersteld uit de hospitalen onder de vaandels terugstroomden, in die mate, dat het den hertog op aangename wijze trof, ook al omdat het hem in staat stelde slag te leveren, waarvan hij anders, zonder versterking van zijne troepen, had moeten afzien. Het is niet noodig de militaire waarde van den Geneesk. Dienst in dit opzicht in de hoogte te steken; zij spreekt voor zich zelf.

De grootste verliezen van een leger waren echter tot nog toe in den regel niet die tengevolge van gesneuvelden en gewonden: ziekte was verreweg voor het grootste gedeelte de booze factor; er zijn voorbeelden te over van legers, welke er eenvoudig door vernield werden, terwijl het aantal door wapengeweld buiten gevecht gestelden niet de moeite waard was. Als voorbeelden kunnen wij hier al dadelijk noemen de Engelsche expeditie naar Walcheren (1809) en die naar het land der Ashantijnen (1864); verdere voorbeelden levert de militaire geschiedenis van E. West-Indië. Bij de Fransche expeditie naar Madagascar in 1896 stierven er van de 12.000 Europeanen, die naar Majunga gezonden waren, in vier maanden tijds 3000, terwijl er 6000 moesten worden afgekeurd en de rest zoo slap geworden was, dat zij er genoeg mede te doen hadden om hun geweer te dragen. De expeditionaire macht was als vechtkracht totaal gebroken en alleen het zich niet voordoen van eenigen ernstigen militairen weerstand beschutte haar tegen eene volkomen vernietiging.

De aangehaalde voorbeelden zijn uitersten, doch zij verschillen alleen in de verhoudingen met die aan andere veldtochten te ontleenen. Denk b.v. aan de 21.000 typhusgevallen in de Amerikaansche vrijwilligerskampen in den Cubaanschen oorlog; denk verder aan de verschrikkelijke verliezen door ziekten van de Engelschen en Franschen tijdens den Krimoorlog.

Een goede Geneesk. Dienst kan al die toestanden wijzigen; hij kan de groote massa van die verliezen voorkómen; hij kan al die personen beschermen tegen wegsmelting door koorts en dysenterie; hij kan hen integendeel sterk en krachtig houden als geschikte hulpmiddelen voor de uitvoering van de plannen der aanvoerders. Hier hebben we te doen met directe militaire hulp! Op welke wijze kan zij werkelijkheid worden?

Wanneer een amateur-bevelhebber, onbekend met de voorzorgsmaatregelen, welke de militaire wetenschap en ervaring hebben aan de hand gedaan, een leger in een vijandelijk land voerde en het daar spoedig grootendeels verloor, dan zoude iedereen zeggen, dat hij zijn verdiende loon had; hij had zich van alles grondig op de hoogte moeten stellen, alvorens een dergelijken veldtocht te beginnen. Onwetendheid zoude niet voor een geldig excuus aangenomen worden.

Is in vele vroegere veldtochten niet hetzelfde euvel begaan, zij het ook op een ander, doch wellicht nog gevaarlijker terrein? Al de enorme verliezen door ziekte, waarvan boven een paar voorbeelden werden aangehaald, waren grootendeels gevolgen van vermijdbare overtredingen van bekende hygienische voorschriften. Die voorschriften zijn overigens eenvoudig, alleen hunne toepassing kan moeielijkheden met zich brengen. Die moeielijkheden zijn echter in geenen deele onoverkomelijk, evenmin als hare oplossing overeenigbaar is met militaire eischen; wel vragen zij kennis en leggen zij eenige lasten op. Het voornaamste is onder-richting. De voorschriften moeten wijd en zijd worden ingeprent, zoodat de massa, de groote hoop goed van den inhoud er van doordrongen is. Zijn wij zoover, dat de hygienische eischen verstaan en begrepen worden, dan kunnen wij er op rekenen bij de toepassing er van ook de noodige samenwerking te zullen ondervinden en zullen, onder deskundige leiding, de gezamenlijke pogingen tot onderhoud van een goeden algemeenen gezondheidstoestand resultaten opleveren, als waaraan men enkele jaren terug nog niet zoude hebben durven denken.

Hier is geen plaats voor twijfel; men behoeft slechts de leger-ziekte-cijfers na te gaan van den lateren tijd, waarin verbreiding van hygienische kennis over het algemeen meer waardeering vond en deze zodoende ook meer onder het bereik kwam van den soldaat zoowel als van diens superieuren. Zoo deelde b.v. de Engelsche Minister van Oorlog bij de behandeling eener oorlogsbegrooting in het Parlement mede, dat zich bij het leger in het moederland in de naast voorafgaande periode van tien jaren 5700 man per jaar minder hadden ziek gemeld en dat 2900 man eveneens per jaar minder waren gestorven of werden afgekeurd, bedragende dit alzoo eene divisie over de genoemde tijdsperiode. Het sterftecijfer, dat in 1889—98 nog gemiddeld 4.32 p.d. bedroeg, was in 1908 al gedaald tot 2.5 p.d.; terwijl het aantal in de hospitalen voortdurend bezette bedden in de genoemde periode daalde van 41.14 tot 23.94 p.d. Voortdurend worden de ziektecijfers met de verdere daarvan afhingende nog beter; natuurlijk hebben zij alleen

betrekking op vredesverhoudingen, doch het kan niet anders, of de reactie moet ook in oorlogstijd waarneembaar zijn.

In 1887 werd in een gezaghebbend werk over militaire hygiene het voor een leger te velde benoodigd aantal hospitaalbedden op 25 pct. van de troepensterkte geschat. In Zuid-Afrika bereikten de Engelschen eens de 10 pct. of wel 30.000 bedden voor 300.000 man, wat onder de toenmalige verhoudingen niet te veel was, omdat, evenmin als het aangaat de geheele sterkte van den troep te gelijkertijd in de vechtlinie te brengen, het kan, dat alle beschikbare hospitaalbedden te gelijkertijd bezet zijn. Gegeven de omstandigheden, dat in een leger de militair-geneeskundige toestanden goed zijn en dat de troep is onderricht op hygienisch gebied, dan is de Geneesk. Dienst tegenwoordig tevreden met slechts 7 pct. aan hospitaalbedden en ziet men den tijd al in het verschiet, waarop men met 5 pct. tevreden kan zijn. Beneden dit cijfer kan men niet gaan, tenzij de vijand er toe mocht komen om minder te gaan schieten, waar wel geen kans op is.

Uit het naastvoorafgaande blijkt, dat een goede Geneesk. Dienst tegenwoordig veel omvangrijke hospitaalluistrusting bespaart, dat hij verder de bewegelijkheid van een leger vergroot en dat hij daardoor weder de militaire waarde er van verhoogt en de taak van transport- en aanvullingsdiensten niet onaanzienlijk verlicht. Zou men nu ook in het vooruitzicht mogen stellen, dat de Geneesk. Dienst door de talrijke verbeteringen op hygienisch gebied, welke hij aanbracht en door het gestadig verminderen van het ziektecijfer zich zelf onderdehand, althans voor een gedeelte, overbodig zoude kunnen maken? In geen deele! De ervaring heeft n.l. overvloediglijk aangetoond, dat het ziektecijfer in een leger omgekeerd evenredig is met de er bij aanwezige geneeskundige voorziening. Juist door de in de laatste jaren plaats gehad hebbende uitbreiding van die voorziening zijn, nevens de vermeerdering van kennis, de bereikte resultaten mogelijk geweest. Door het preventieve gedeelte van het medische werk meer te ontwikkelen werd de gunstige uitkomst verkregen. Zoolang er precies maar genoeg officieren van gezondheid enz. waren om zich met de genezing van de patienten in de hospitalen te bemoeien, kon weinig gedaan worden in de richting van voorkoming van ziekten. Zoodra echter ook voor dit onderdeel van de taak personeel beschikbaar kwam, begon de bevolking der ziekeninrichtingen te verminderen, kwamen zodoende meer personen vrij om het preventieve gedeelte van de geneeskundige taak meer tot ontwikkeling te brengen en de gunstige werking uitte zich dubbel.

Het tegenovergestelde hebben wij in het Fransche leger kunnen waarnemen, toen, voor een paar jaren, men daar groote moeite had om aan militaire artsen te komen: hoe meer hun aantal afnam, des te hooger werd het cijfer der zieken. Dit geldt ook voor oorlogstijd; een in alle opzichten goede en ruim voorziene Geneesk. Dienst bezorgt ook dan minder manschappen in de hospitalen, doch meer aan het front en hierop moet derhalve gewerkt worden.

De volgende belangrijke, directe militaire hulp, welke de Geneesk. Dienst aan het leger bewijst, is die, dat hij het vechtelement zoodra mogelijk bevrijd van de buitengevecht-gestelden. Op den Geneesk. Dienst rust n.l. de plicht om, na den bevelhebber een zoo groot mogelijk aantal strijders in de gevechtlinie bezorgd te hebben, hem vervolgens te ontlasten van alles, wat hem in den vorm van gekwetsten hinderen kan en om voor die buitengevecht-gestelden te zorgen.

De tegenwoordigheid van een groot aantal zieken en gewonden bij een vechtenden troep belemmert dezen in zijn bewegingen, eischt personeel en materieel voor de verzorging, welke nuttiger aangewend hadden kunnen worden en heeft een deprimeerenden invloed op de soldaten in oogenblikken, dat het van het grootste belang is hun geest en lichaamskracht tot het hoogste op te voeren. Een snelle afvoer van de buiten-gevecht-gestelden is derhalve een militaire eisch. En die eisch stelt zich te meer op den voorgrond, als de troep niet voortleeft in een roes van succes, doch wellicht al wat ontmoedigd is door een tegenvaller of misschien wel door een verloren slag. Voorbeelden, dat legers tot nietsdoen gedwongen werden, omdat hun de middelen ontbraken om zich te ontdoen, van wat hen in hunne bewegingen hinderde, zijn niet zoo zeldzaam; men denke o. a. aan den toestand der Engelschen na hunne gevechten aan de Alma.

De erkenning van de noodzakelijkheid eener speciale organisatie voor het vlug wegvoeren van de gewonden uit de gevechtsterreinen, ontmoeten wij het eerst bij de Franschen ten tijde van hun grootsten militairen roem. Het in praktijk brengen van die organisatie geschiedde door Larrey en Percy, twee van de meest beroemde militaire artsen. Het begon in de legers der revolutie en werd later overgenomen en bevorderd door Napoleon. Menschenliefde speelde daarbij slechts een ondergeschikte rol; alleen militaire belangen waren de grondoorzaak.

Men werd gewaar, dat hoe spoediger de gewonden werden weggehaald en verzorgd, zij in des te grooter aantal en des te sneller hersteld in de gelederen terugkeerden, verder dat het een stimulerenden invloed op de manschappen had, als zij zagen, dat aan hunne gewonde kameraden de noodige zorgen besteed werden, en dat de aanwezigheid van speciaal daarvoor aangewezen gekwetstendragers meer en meer het allengs ingeslopen hoogst verkeerde euvel bestreed, dat de manschappen gewoon de gelederen verlieten onder voorwendsel een gewonden kameraad even achteruit te helpen: alzoo drie steekhoudende zuivere militaire redenen.

In zijne beschrijving van de wijze, waarop hij zijne organisatie begon, zegt Percy: „De hopelooze wanorde veroorzaakt door de aanwezigheid van ongedisciplineerde helpers van den geneeskundigen dienst niet langer kunnende aanzien en tot in de ziel bewogen bij het waarnemen van zoovele op het veld omgekomen krijgers, wier leven wellicht had kunnen worden gespaard of wier ledematen hadden kunnen worden gered, als zij, om te beginnen, waren geholpen door een pluggen, ge-

schikten en geregelden transportdienst en verder overwegende, dat het noodzakelijk is om zoo dicht mogelijk bij de gevechtlinie over speciale menschen te beschikken, wier eenige taak het is om de gewonden weg te dragen, in plaats van deze taak over te laten aan de zorg van soldaten, die daardoor maar al te dikwijls van de gelegenheid gebruik maakten om de gelederen te verlaten, nam ik op mij om een geregeld korps hospitaal-soldaten te organiseren, waaraan ik den naam gaf van: „compagnie de brancardiers.”

Het instituut van deze baardragers werd vervolgens voor het geheele Fransche leger door een keizerlijk decreet geregeld.

Het is duidelijk, dat de wensch om aan onordelijkheden een einde te maken en om aan wegloopers en gauwdieven een gunstige gelegenheid te ontnemen een op zijn minst even krachtige reden was voor de oprichting der compagnieën hospitaalsoldaten als het verzachten van het lot der gewonden.

Een vlotte achteruitbrenging van de gewonden heeft nog een militair voordeel, dat zeer zeker niet mag worden over het hoofd gezien. Indertijd zijn mededeelingen gedaan aangaande de buitengewone pogingen, welke de Russen deden om hunne gewonden weg te halen, alvorens zich van een der slagvelden op Mandsjoerij'schen bodem terug te trekken en van het groote succes, dat zij daarmede hadden. De reden van die pogingen was natuurlijk niet gelegen in vrees voor slechte behandeling der gevallen door de Japanners. Dit zoude een volkomen ongemotiveerde verdachtmaking ten opzichte van deze laatsten geweest zijn, die overigens met evenveel succes op dezelfde wijze tewerk gingen: de reden was klaarblijkelijk, dat de vijand geen kans zoude hebben om eenigszins de door hem aangerichte schade te schatten. Weinig is er meer teleurstellend en ontmoedigend voor een leger na een heftig en moeielijk treffen, dan later geheel in de onwetendheid te blijven ten opzichte van den ernst der toegebrachte klappen. Is het achterlaten der gewonden niet het meest zekere en tastbare bewijs van een nederlaag?

Een voorbeeld uit den Amerikaanschen oorlog moge het naastvoorgaande nog illustreeren, als zulks nog noodig mocht zijn. In het verhaal van Stonewall Jackson's terugtocht van Kernstown, waar hij een veel sterkere vijandelijke troepenmacht dan de zijne terugvloeg, doch waar hem tevens bekend was, dat hij den tegenstander alleen een flinke klap had toegebracht, doch dat deze nog vlak in de buurt verbleef, vertelt ons Kolonel Henderson: In den loop van den avond van den 23sten werd den E. a. Off. v. Gez. van de „Valley army” gelast transportmiddelen te doen bijeenbrengen en de gewonden bij de achterhoede te verzamelen, vóór dat de troepen hun marsch hervatten. Een tijdje na middernacht rapporteerde Dr. Maguire aan den bevelvoerende generaal, dat er nog een menigte gewonden moesten worden weggehaald, dat hij evenwel niet wist, waar transportmiddelen te krijgen en dat, als er niet wat op gevonden werd, de menschen zouden moeten

worden achtergelaten. Jackson beval hem daarop vervoermiddelen in de buurt te requireeren. „Maar” zeide de arts „dat vordert tijd, kunt U wachten, tot alles gedaan is”? „Wees gerust” luidde het antwoord. „Mijn troepen zullen hier wachten, tot de laatste man is opgenomen. Ik wil er liever nog wat bij verliezen, dan mijn gewonden aan den vijand over te laten.”

Is de Geneesk. Dienst begonnen met er voor te zorgen, dat de aanvoerder een zoo groot mogelijk aantal lichamelijk geschikte lieden in de vechtlinie heeft en dat later alle voor een gevecht ongeschikt gewordenen daaruit zoo gauw als het kan verwijderd worden om de bewegelijkheid van den troep te handhaven; de naastvolgende taak van dat dienstvak is te zorgen, dat allen, die tijdelijk ongeschikt waren om de wapens te hanteeren, zoodra zij daarvoor weer voldoende hersteld zijn, weder in de gelederen terugkeeren. Een slappe en slecht georganiseerde Geneesk. Dienst was in de eerste perioden van den oorlog op het Iberische schiereiland tegen Napoleon oorzaak, dat de troepen van Wellington al te zeer gedund werden, daar een groot gedeelte van zijn manschappen onnoodig lang verbleef in de hospitalen en in de vroolijke gelegenheden te Lissabon. Later werd, zooals boven al is gereleveerd, de toestand beter. Andere voorbeelden te dezen opzichte zijn voor het grijpen.

Het van den Geneesk. Dienst verwachte werk neemt voortdurend in belangrijkheid toe, wijl de groote vorderingen in de chirurgische wetenschap en de aard van de wonden toegebracht door de tegenwoordige klein-kaliber projectielen oorzaak waren, dat het aantal gewonden, die na eene tijdige en behoorlijke behandeling geschikt waren om weer spoedig hunne plaatsen in de gelederen te hernemen, belangrijk toenam. De hospitalen, ofschoon hun vroeger karakter behouden hebbende van vluchthavens voor de arme ongelukkigen, die door de wisselvalligheden van den oorlog ter neer geslagen werden, worden langzamerhand meer en meer groote reparatie-inrichtingen voor het Leger. Met welk succes, mogen de cijfers aangeven, welke hierboven ten opzichte van Mandjoerije en van Methuen's leger werden ten beste gegeven.

Er is geen schitterender en meer verbazingwekkend voorbeeld van het bekende feit, dat kleine oorzaken groote gevolgen kunnen hebben, dan het ontstaan van de Japansche marine als zeemacht, eene gebeurtenis, welke, hoe vreemd het ook moge schijnen, alleen te danken is aan eene opmerking op het gebied der voeding gemaakt door een jongen Japanschen officier van gezondheid bij de marine. De Japansche schepen waren vroeger aan hunne eigen kusten gebonden, omdat de bemanning op lange reizen steeds aan beri-beri ging lijden in die mate, dat zij voor de van hen gevorderde diensten ongeschikt werden. Bovenbedoelde jonge marinearts, Takahi, nu kwam na geduldige onderzoekingen tot de overtuiging, dat de oorzaak van alle wederwaardigheden gelegen was in eene ongeschikte voeding. Hij bracht de betrokken autoriteiten op de hoogte van de resultaten van zijn werk en deed in verband daar-

mede voorstellen, doch ontmoette overal tegenwerking en teleurstelling. Toch hield hij vol en slaagde er eindelijk met veel moeite in om gedaan te krijgen, dat er een proef genomen werd. De voorgestelde wijziging in de voeding was trouwens maar gering; het vervangen van een gedeelte der rijst, die het hoofdbestanddeel van het voedsel vormde, door gerst; zij was evenwel wetenschappelijk juist en de gevolgen lieten niet op zich wachten. De beri-beri werd van de schepen gebannen, Japan werd een zeemacht.

Uit het voorafgaande moge volgen, dat een in alle opzichten goed voorziene Geneeskundige Dienst een niet gering te schatten onderdeel is van een leger te velde. Aanvaarden wij dien dienst alzoo als een steun voor den bevelvoerder, als een hulp voor de troepen en als een waardevol onderdeel, dat er vlijtig toe medewerkt om een leger lichamelijk geschikt te maken en geschikt te houden voor de taak, welke het is opgedragen, dan zullen de wel is waar niet geringe eischen, welke hij verplicht is te stellen, in de toekomst ongetwijfeld met die sympathieke belangstelling in ontvangst worden genomen, welke in het verleden nu en dan wel eens werd gemist.

Het Gevechtschieten met den mitrailleur.

(Het ontwerp Schietvoorschrift M. 08)

S. V. M. 1913

DOOR

H. DAALMEYER,

Eerste-Luitenant, Ct. Mitrailleurpeloton 19 R. I.

Nu bovengenoemd ontwerp-voorschrift gedurende meerdere maanden aan een ampele beproeving is onderworpen en de betreffende rapporten weldra bij de betrokken autoriteiten zullen belanden, wil het mij toeschijnen, dat het wellicht zijn nut kan hebben, wanneer in breeder kring de daarmede opgedane ervaringen worden besproken.

Aldus werd door mij neergeschreven in Mei 1914, toen eerst een mij overvallende ziekte en daarna de mobilisatie met alle daarbij komende bezigheden, mij van eene inzending van het nu volgende deden afzien.

Inmiddels zijn de gemoederen meer en meer tot rust gekomen en begint alles meer normale en stabiele vormen aan te nemen.

Ik heb daarom gemeend met de openbaarmaking van dit geschrift niet langer te moeten wachten.

Juistheidshalve geef ik mijn opstel zooals het in Mei 1914 was geschreven, voor zoover hij zich hiertoe geroepen gevoelt gelieve de lezer de passages, welke op de thans opgeheven Mitrailleur Afdeelingen meer speciaal betrekking hebben, voorbij te gaan; slechts werden de, voor de sedert opgeheven M. A., geldende voorbeelden aan het slot, omgewerkt tot voor een M. P. dienend.

Wij vangen dus aan:

In de eerste plaats zij een woord van hulde gebracht aan den bij uitstek beknopten vorm waarin het voorschrift is gehouden. Immers door te vermijden in details en kleine nevenzaken af te dalen, wordt een voorschrift overzichtelijk en laat het de zoo op prijs te stellen vrijheid aan den gebruiker, teneinde, wanneer deze met kennis van zaken is toegerust, in opbouwenden zin werkzaam te kunnen zijn.

Hoewel logisch en passend, zoo valt evenzeer de liberale zinsnede aan de rugzijde van het titelblad zeer te loven.

Blijkens het voorgaande, denken wij in het algemeen gunstig omtrent vrijheid voor studie en beproeving van eigen denkbeelden. Ten aanzien van een voorschrift omtrent een aangelegenheid waarover in 't algemeen vaststaande grondregelen als bekend kunnen worden onder-

steld, moet ons echter in dat opzicht een bedenking van het hart.

De mitrailleur-schietkunst is een jonge empirische wetenschap, met voetangels en klemmen, nauwelijks aan de kinderschoenen ontwassen, waaromtrent nog geen dogmatische stellingen als algemeen gangbaar worden gekend en erkend.

Biedt het huidige ontwerp dus den zaakkundigen, met studielust en speurzin toegerusten mitraillist, een welkome gelegenheid, eigen denkbeelden te beproeven, het laat den beginner, dengene die een houvast verlangt, vaak in het duister.

Het wil mij voorkomen, dat zelfs een voorschrift zich kenmerken moet door een duidelijke tastbare hoofdgedachte, die als een roode draad door het verhaal moet geweven zijn. Deze roode draad loope uit op een steeds duidelijk voor oogen gesteld en gehouden doel.

Dit zij in het onderhavige geval een opleiding, gebaseerd op het oorlogsvuur.

Verder moeten de in het voorschrift opgenomen tabellen en gegevens zeer juist en voor het doel, dat nagestreefd wordt, passend zijn.

We willen trachten in 't kort, terwijl we het voorschrift doorbladeren, de plaatsen aan te duiden, waar naar onze meening het voorschrift aan duidelijkheid, volledigheid of nauwkeurigheid, schijnt te kort te schieten.

De volgens punt 2 in het algemeen van toepassing zijnde ballistische gegevens van het Gew. M. 95, willen mij toeschijnen voor een in onze weermacht zoo belangrijk wapen, niet voldoende juist te zijn.

Immers zoo één wapen recht heeft op een zeer nauwkeurige schootstafel, annex ballistische gegevens, dan is dit toch zeker de met een zoo nauwen bundel schietende mitrailleur. De in punt 6 genoemde Bijlage 1 komt ons zeer onvolledig en waarschijnlijk eenigszins foutief voor, vooral wat de alinea omtrent kunstmatige dieptespreiding betreft.

Toch is deze kwestie van het allerhoogste belang daar we ons geen oorlogsvuur op middelbare afstanden kunnen voorstellen zonder kunstmatige dieptespreiding. Immers geeft, in verband met den vorm van de kogelbaan, een zelfde draaiing van het handwiel op 600, 900 en 1200 M. een geheel verschillende dieptewerking.

Het komt ons voor, dat de mitraillist recht heeft de hoegrootheid dezer dieptewerking op verschillende afstanden, nauwkeurig beproefd en vastgesteld, te kennen.

Zelf deze grootheden te moeten vaststellen, schijnt ons minder raadzaam, aangezien zulks zonder bepaalde terreinen te toetsen niet voldoende nauwkeurig kan geschieden weshalve het ons voorkomen wil, dat hier nog een nuttig werk voor de Normaal Schietschool is weggelegd.

We zijn nu genaderd aan punt 7 waarin gesproken wordt van het brengen en houden van den bundel in het doel, en in een volgende alinea over het waarnemen van aanslagen en uitwerking in het doel.

Het wil ons toeschijnen, dat hier bedoeld wordt op een wijze van vuren stammende uit den tijd van de alleen zalig makende z.g. indraai-methode. De voorstanders hiervan wenschten immers een opzettelijk te kort genomen bundel door draaiing aan het handwiel in het doel te brengen.

Om deze methode te kunnen toepassen is in de eerste plaats noodig een terrein dat toelaat om de aanslagen waar te nemen — dus zandgrond of ten minste droge laag begroeide hei, droog kort grasland of kaal bouwland. Is de grond vochtig, hetgeen in ons water- en regenrijk land meestal het geval zal wezen, dan zijn de aanslagen absoluut niet waarneembaar. We spreken nu nog niet eens van korenvelden of land met kool of andere gewassen, hoogbegroeide heide, akkermaalshout of anderen houtopslag.

Men zal zich rekenschap moeten geven dat de vijand zich bij voorkeur niet op vlakke en weinig begroeide terreinen zal vertoonen, en men zij dus bedacht op een schietmethode, die ook redelijke uitkomsten belooft, zoo aanslagen of uitwerking in het doel niet waarneembaar zijn.

Een schietopleiding moet naar onze meening gebaseerd zijn op oorlogsomstandigheden, en moet onafhankelijk van proef en schietterreinen tot resultaten kunnen voeren onder de moeilijkste omstandigheden.

Is door gunstige terreins-, weers- of doelsomstandigheden het waarnemen van aanslagen of uitwerking mogelijk, welnu dan aanvaarde men dit als een welkome doch zeldzame *bate*, doch men rekene bij 't kiezen en onderwijzen van een schietmethode daarop niet.

Helaas zijn onze schietterreinen vlakke of zandige heidevelden of duinterreinen. De afstanden waarop de schijven staan zijn feitelijk maar zéér zelden onbekend. Men late eens schijven plaatsen achter een korenveld, in een boschrand of in een vetten kleibodem, in een uiterwaard of op moerasgrond, dan neemt men geen aanslagen waar! Hier baat geen indraaien of brengen van den bundel in 't doel! En toch zijn dit juist terreinen waarin we den vijand moeten verwachten.

We volstaan hiermede en verwijzen naar de ter zake nog ruimere uiteenzetting over het vuren met mitrailleurs in het zeer uitvoerige werk van den Kapitein Hasselbach, doch komen aan het slot op deze aangelegenheid terug.

De thans volgende „Voorbereidende oefeningen” geven een ruime verscheidenheid aan van nuttige en noodzakelijke oefeningen waarmede, in verband met de den Afd. Ct. gelaten vrijheid, het vereischte succes kan worden verwacht.

We zijn nu gekomen aan de richtoefeningen waarvan we de punten 16 t. en m. 20 voorbijgaan.

Ten aanzien van het gebruik der richtschijf en het verplaatsbare richtpunt hebben we eenige opmerkingen.

Een mitrailleur die volgens de voorschriften zonder speling op de

affuit is bevestigd, laat zich uiterst moeilijk over de glijbaan bewegen indien geen gebruik van scherpe of losse patronen wordt gemaakt.

Bij het volgen van het mikpunt moet men door kloppen of slaan tegen de handgrepen den mitrailleur verschuiven. Dat dit een oneigenlijke, niet krijgsmatige oefening is, behoeft dus geen verder betoog.

Men oefene dit glijden met losse patronen waardoor den schutter tegelijkertijd geleerd wordt: het volgen van een doel, het regelmatig gebruik van de glijbaan, het volgen van de (onder het vuren) bewegelijke vizierinrichting.

Ook op deze aangelegenheid willen we aan het einde van ons opstel, bij een schematische leerwijze zooals die door ons gedacht wordt, terugkomen.

Ten aanzien van de punten 22 t. m. 27 hebben we geen bijzondere opmerkingen, alleen nog dit: punt 23 spreekt van het gebruik van afstandsmeters. Deze zijn echter helaas niet aanwezig terwijl de prismakijkers minderwaardig zijn.

Wij durven gerust te zeggen, dat door een geëigenden afstandsmeter de vuuruitwerking der mitrailleurs zeker 4 maal verbeterd zou worden en toch nog steeds geen afstandsmeter.

Op een vraag, door een der afdelingen gedaan, om de Goerzkijkers tegen andere van grootere helderheid en vergrooting te doen inwisselen, kwam het antwoord, dat voor mitrailleurs de eischen aan kijkers te stellen niet te hoog mochten worden aangeslagen.

Wij buigen voor deze uitspraak, doch zijn van een geheel andere meening.

Wij zijn nu genaderd tot het „Schoolschieten”, waarbij punt 31 ons aangenaam treft, daar het werkelijk van het allerhoogste belang is, dat de mitraillist zich rekenschap geeft waar zijn kogelbundel blijft. Wat zegt nu aan den schutter een aanwijzing als bijv. 6 vakken, 12 treffers, of één vak, 2 treffers enz. enz.

Niets! of ten minste zeer weinig. Alleen uit de beschouwing van de kogelgaten is het mogelijk die lessen te putten welke voor het verbeteren van de schietvaardigheid noodig zijn.

Juichen we dus om meer dan een reden den inhoud van punt 31 toe, we worden met droefheid vervuld wanneer ons bij beschouwing van tabel II A (die toch in hoofdzaak gevolgd zal moeten worden) blijkt, dat hier slechts drie dergelijke hoogst nuttige oefeningen zijn bedacht.

Men zal ons tegenwerpen dat het den Afd. Ct. vrij zal staan dergelijke oefeningen veelvuldig te doen houden, maar daarom betreuren wij het, dat het voorschrift zich niet met meerdere klem voor deze hoogst nuttige oefeningen uitspreekt.

Men bedenke toch, dat niet schoolschieten het doël doch slechts het middel is om den mitraillist tot oorlogsschutter (gevechtsschieten) te vormen.

Het schoolschieten moet dus gericht zijn op het bijbrengen van de voor het mitrailleursschieten vereischte techniek en handigheid en

dit is juist op de voor den schutter zoo duidelijke en leerzame wijze te verkrijgen door veelvuldig op 25 M. te schieten.

Men ziet als het ware kogel na kogel, men leert zijn mitrailleur kennen, men leert zijn schotenbundel beheerschen. Eenmaal op grooteren afstand (meer dan 25 M.) is men aangewezen op de aanwijzing van het kuilpersoneel en wij herhalen, een aanwijzing als: x vakken, y treffers zegt ons te weinig.

Ter illustratie van deze, onze bewering beschouwe men de beelden geschoten volgens oefening 4 van tabel A (spreiden éénmaal van rechts naar links).

Bij aanwijzing is, blijkens de waardeering van het voorschrift, het beeld A beter dan B, terwijl bij beschouwing van het schijfbeeld het beeld B bepaald schitterend geschoten mag heeten. Zoo men dus op 25 M. bezig was, zou èn onderwijzer èn leerling de juiste gevolgtrekking kunnen maken.

Immers A vergat eerst het glijden en ging toen met een vaart tegen de andere pen aan.

B maakte een richtfout, het wapen stond blijkbaar scheef, doch zijn verdeeling is onberispelijk.

De aanwijzing volgens het voorschrift van de beelden C en D (oef. 4 A) levert op, dat C beter is dan D.

De beschouwing van de schijfbeelden (dus op 25 M. schietend) leert ons o. a.:

C: losgetrilde vleugelmoer = de schutter drukte niet regelmatig op de handgrepen.

D: onberispelijk beeld doch richtfout (te laag).

Moge hiermede voorloopig zijn aangetoond dat voor s c h o o l s chieten de verhouding 3 oefeningen op 25 M. tegen 13 op 100 M. en meer beter had kunnen worden omgekeerd.

Wij voor ons gaan in dit opzicht nog verder zooals aan het slot van deze bespreking moge blijken.

Voordat wij ons gaan veroorloven de tabellen met hare overgangsvoorwaarden nader te beschouwen, willen wij nog eenige punten van het hoofdstuk schoolschieten bezien.

Punt 34 bevat een bij uitstek nuttigen schietregel vooral wat betreft het controleeren van de vizierlijn. Hiermede is in tegenspraak punt 40. Toch zou, volgens ons inzicht, ook gedurende het schoolschieten het snel corrigeeren van de vizierlijn en het daarna weer doorvuren moeten worden beoefend.

Men wil immers te velde kiezen uit de volgende methoden.

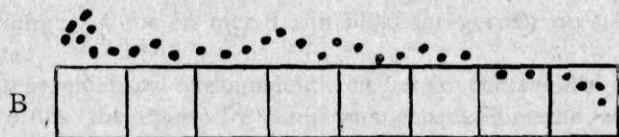
a. Vizierlijn en richtlijn gedurende het vuren (terwijl de mitrailleur danst en springt) samen doen blijven vallen.

b. Na series van bijv. 25 schoten gedurende één seconde de vizierlijn weer op het doel brengen.

Waar methode a praktisch schier onoverkomenlijke moeilijkheden mede brengt, verkiezen wij methode b die tevens het voordeel oplevert,

3 vakken - 13 treffers

2 vakken - 6 treffers

5 vakken 15 treffers

4 vakken 12 treffers

dat gedurende het vuren alle aandacht op het doel is geconcentreerd.

Wat nu de tabel A aangaat, zij het ons vergund als onze meening uit te spreken dat de overgangsvoorwaarden zéér, zéér zwaar zijn. Wel laat punt 37 den Afd. Ct. de bevoegdheid van deze eischen af te wijken, maar waarom dan zulke eischen gesteld?

Mitrailisten met jaren praktijk, die bij 't gevechtschieten blijken van zeer groote bedrevenheid hadden gegeven, faalden hier vaak volkomen.

Het in 't algemeen voldoen aan de eischen van tabel A vereischt het toepassen van kunstgrepen die absoluut niet „kriegsmässig” zijn en dus o. i. hier niet thuis hooren.

Het schoolschieten moet gericht zijn op het doel: gevechtschieten.

Laat ons tot staving van onze bewering eenige oefeningen beschouwen.

Voor de oefeningen 1 t. e. m. 4 zie de reeds gegeven beschouwing, overigens wordt het te stellen doel wel nagestreefd.

De oefeningen 5 tot en met 8 zijn blijkbaar gericht op het strooien in de diepte.

Dit dieptespreiden zal vermoedelijk op het gevechtveld slechts boven 600 M. worden toegepast. De schijf met een doelbreedte van 10 c.M. stelt dus een oorlogsdoel voor van 60 c.M. breedte op 600 M.

Bij ruwe opmeting schijnt dit doel een diepte van eenige honderden meters te hebben; het ontgaat ons geheel wat een en ander zou moeten voorstellen.

Beoogt een en ander den man te leeren het handwiel regelmatig te draaien, dan kan men er vrede mede hebben, doch de logica van de oefeningen 7 en 8 (vleugelmoer los) ontgaat ons geheel.

Wij kunnen ons eerstens geen dergelijk oorlogsdoel voorstellen, en dan, stel men wil een dergelijk doel bevuren dan zal toch niemand de vleugelmoer losdraaien.

Het blijvend voldoen (niet bij toeval) aan de voorwaarden 7 en 8 is niet mogelijk. Nogmaals, deze oefeningen zijn te kunstmatig en niet gebaseerd op het einddoel.

Bij de oefeningen 9—15 speelt, bij het nastreven der overgangsvoorwaarden, het toepassen van kunstgrepen en kunstjes nog grooter rol.

De schijf biedt een doel aan (bijv. op 800 M. gedacht), staande langs een helling 1:8 en breed = 20 M. een zeker in ons land niet veel te verwachten doel. Nu begint volgens punt 39 de schutter op te meten en te beproeven hoe ver het handwiel gedraaid moet worden, na eenige malen opnieuw probeeren heeft hij de maat te pakken. Nu nog trachten in hetzelfde tempo te glijden!

Een goed mitrailleursschutter is niet in staat de eerste keeren aan dezen eisch te voldoen, men moet zich eerst het kunstje eigen maken.

Waar ons bovendien de bedoeling van een schijfbeeld hellend 1:8 geheel ontgaat, begrijpen we het reële nut van deze oefening niet.

Zeker, de mitrailist moet leeren regelmatig in breedte en diepte te

spreiden, doch met *iedere* gewilde diepte en niet steeds op een streep met constante helling als in de oefeningen van het voorschrift.

De oefeningen van tabel B laten we, als niet behoorend tot de oefenstof der M. A. en der troepenmitrailleurs, buiten verdere bespreking.

Bij de bespreking van een methode waarvan ook wij voorstanders zijn, komen we weer terug op de oefentabellen.

Bij de behandeling van het gevechtsschieten treft in punt 46 onze aandacht, het meten c. q. schatten van den afstand. We willen hierbij even stilstaan en de noodzakelijkheid bepleiten van een eenvoudigen afstandsmeter.

Het schatten is een kunst die zelfs met veel oefening lang niet door iedereen met voldoende nauwkeurigheid kan worden eigen gemaakt. Men staat, zelfs bij vrij goed geoefende personen, somtijds voor mis-schattingen van 20–30 0/0.

De natuurlijke dieptespreiding van het wapen loopt volgens het voorschrift af van $\pm 17\%$ (op 600 M.) tot $\pm 3\frac{1}{2}\%$ (1600 M.). Nu zullen de mis-schattingen op grootere afstanden percentsgewijze nog meer bedragen dan de aangenomen 20 0/0 gemiddelde mis-schatting, zoodat voor eenige trefzekerheid de dieptespreiding aanzienlijk zal moeten vergroot worden. Een doelmatige afstandsmeter zal een gemiddelde miswijzing van 5 0/0 opleveren. Ten einde aan te toonen de groote munitie-besparing, bij een bepaalde trefzekerheid, die men met 't gebruik van afstandsmeters kan verkrijgen diene het volgende.

Stel: het doel staat op 1400 M.

De mis-schatting gerekend op 20 0/0 (waarlijk zeer weinig op dien afstand) levert op dat het doel moet worden aangenomen in een strook loopend van 1260–1540 M. dus diep = 280 M

Stel nu de doelbreedte = 100 M. dan zullen op dit doel 200 dieptelijnen voorkomen (één man = 0.5 M. breed).

De bestreken ruimte voor een doelhoogte $1.7 = 17$ M.

Voor 100 0/0 trefzekerheid zullen dus streng theoretisch op iedere dieptelijn $\frac{280}{17} = \pm 16$ kogels noodig zijn.

Een infanteriedoel op 1400 M. bijv. een tirailleurlinie met 4 pas tus-schenruimte bevat op 100 M. doelbreedte ongeveer 33 man, vereischt dus voor 100 0/0 getroffen figuren $200 \times 16 = 3200$ kogels = per man ± 97 kogels.

Beschikt men over een afstandsmeter, zoo wordt de doeldiepte terug-gebracht tot 70 M. d. i. per dieptelijn $\frac{70}{17} = \pm 4$ kogels.

Dus voor een zelfde doel als boven werd aangenomen totaal $200 \times 4 = 800$ kogels of per man ± 25 kogels.

Men vergelijkte deze getallen en men zal met ons verwonderd zijn waarom de mitraillist niet over een afstandsmeter beschikt.

We zijn nu genaderd tot de schietmethoden van punt 48 en waren reeds 48a zonder verder commentaar voorbijgegaan, wanneer niet de laatste drie woorden ons van verbazing deden opzien.

Men leze het zelf: zonder voorafgaande meting schieten op vliegtuigen!! We willen aannemen, dat men bij 't maken van dit voorschrift op dit punt nog geen ervaring had, anders ware dit niet zonder meer neergeschreven.

Beschouwen we de zaak nu van naderbij.

Tot heden is het nog niet gelukt met een vliegtuig stil in de lucht te staan, echter zal een aviateur die kans loopt onder schot te geraken, nimmer stilstaan al kon hij zulks.

De vliegsnelheid varieert van 60-120 K.M. p. u., dat is per seconde minstens 16 M. (onder normale omstandigheden).

Een aviateur zal zich onder normale omstandigheden op \pm 600 M. hoogte bevinden van welke hoogte hij nog voldoende zal kunnen waarnemen.

De richtmiddelen van den mitrailleur zijn ingericht voor vlakbaan vuur, zoodat deze ten eenen male ongeschikt zijn om gebezigd te worden tegen een doel dat zich bevindt op een hoogte van 600 M.

Eenigszins anders wordt de zaak wanneer de aviateur de vriendelijkheid heeft nagenoeg loodrecht boven den mitrailleur te vliegen. Ware onze affuitage hiertoe geëigend dan zou men kunnen probeeren op den aviateur te richten. Of men trefkans zou hebben meenen we te moeten betwijfelen immers:

Het kwetsbaar oppervlak (voor een geweerkogel) van het toestel wordt in hoofdzaak uitgemaakt door: *a.* de aviateur, *b.* de motor met toebehooren, *c.* de span- en stuurdraden.

Wanneer we dit bij elkaar een oppervlak van 3 M². toekennen dan meenen we uiterst ruim gerekend te hebben, men zal toegeven dat dit trefvlak maar gering is.

Het projectiel heeft een aanvangsnelheid van 723 M. zoodat we veilig kunnen aannemen er 1 seconde verloopt voordat het projectiel de hoogte van 600 M. bereikt. In dit tijdsverloop is de vliegmaschine reeds 16 M. verder. Men zal dus steeds dien afstand voor de vliegmaschine moeten aanleggen.

Middelen om de baan te corrigeeren (zooals de art.^{ie} in de waarneming van de springpunten) heeft men niet.

Men tast dus steeds in den blinde.

De afstand is niet met eenige nauwkeurigheid te schatten of zonder bijzondere waarnemingsposten te berekenen.

Wij veroorloven ons dus omtrent de trefkans op vliegtuigen die op krijgsmatige wijze bestuurd worden (geen vliegers aan een touwtje waarvan men de lengte weet zooals te Scheveningen) zeer gereserveerd te zijn.

Meer waarde hechten wij aan vuur van bijv. 50 inf.^{ie} geweren gelijk-

tijdig, waardoor, dank zij richt- en schietfouten, een vrij regelmatigen bundel gelijk tijdig op de vliegmaschine wordt geworpen.

Wij voor ons dachten dat de oplossing moest gezocht worden in een klein snelvuurkanon van 5-6 c.M. kaliber op speciale affuit met spiegelrichtmiddelen waaruit een G.K.T. met \pm 300 vulkogels zou worden verschoten.

Het vuur in 48 *b* zal o. i. h. het vuur voor mitrailleurs zijn, terwijl we blijkens 't onderstaande ten opzichte van 48 *e* zeer sceptisch zijn.

In aansluiting met het ter zake reeds in den aanvang besprokene, is voor het inschieten noodig een terrein waarop aanslagen waarneembaar zijn. Nu zijn, zooals reeds gezegd, onze schiet- en proefterreinen of wel heidevelden of zandvlakten dan wel beide.

Hierin moet naar onze meening de oorzaak gezocht worden dat het ontwerp-voorschrift een zoo groote plaats heeft ingeruimd voor het inschieten. Reeds in den aanvang betoogden wij dat op weiland, drassig of hoogbegroeid bouwland, korenvelden of hooge hei geen aanslagen waarneembaar zijn.

Doch er is meer wat tegen het inschieten pleit.

Het inschieten wil toch beoogen om den afstand waarop we ons doel hebben geschat door een proefvuur vast te leggen.

Aangezien een doel, zelfs een ondiep doel zooals een tirailleurlinie, steeds eenige diepte heeft, dus een bepaalde strook beslaat zou men deze diepte door het schieten van grenzen moeten vaststellen.

Aangenomen dat de weers- en terreinsomstandigheden der mate gunstig zouden zijn, dat de aanslagen waarneembaar waren, dan gaat men een nieuwe fout invoeren namelijk de waarnemingsfout, die zeker niet klein zal zijn, aangezien het vooral op de middelbare afstanden moeilijk, zoo niet onmogelijk, zal blijken om de hoegrootheid van de afwijkingen van den bundel te waardeeren.

Geldt bovenstaande ten opzichte van de schietregels *a* en *e* in het algemeen, nog meer in het bijzonder treden de geschetste bezwaren op bij 49 *b* het z.g. indraaien!

Deze methode, vroeger de alleenzaligmakende, thans helaas wederom het ontwerp-voorschrift binnengedrongen, moeten wij beschouwen als te zijn uitgedacht door een kamergeleerde.

Zij toch is alleen mogelijk bij terrein waar aanslagen waarneembaar zijn.

De aanhangers van deze methode hadden dan ook wel steeds de handigheid, hunne demonstraties in dergelijke terreinen te houden. Van een en ander komt echter niets terecht in korenvelden en bouwland met veldgewas, houtopslag, moerasgrond enz.

Het grootste bezwaar wat wij echter tegen het inschieten hebben, is gelegen in het tijdverlies hetwelk noodzakelijkerwijze geleden wordt vóór men tot uitwerkingsvuur met trefkans kan overgaan. Gedurende dit tijdverlies zijn de mitrailleurs, die buitendien door het inschieten volgens *b* en *e* hun aanwezigheid ontijdig verraden, slechts schijven.

Men zij toch vooral indachtig aan het re punt van dit ontwerp-voorschrift:

„De groote kracht van het mitrailleurvuur schuilt in de verrassende vuuropening, gepaard aan kort doch krachtig vuur.”

Voordat we ons veroorloven onze gedachten omtrent eene krijgsmatige vuuropening neer te schrijven, valt ons, bij 't doorloopen der nog volgende punten, de groote ruimte op, die punt 51 en 52 aan de fantasie van den mitraillist laat. Eenige meerdere gegevens waren hier wel gewenscht.

Nogmaals en wel bij punt 54 spreekt het ontwerp van het nut van afstandsmeters. We gaan hier volkomen mede accoord, doch zuchten bij de gedachte hoe lang we nog op een bruikbaren afstandsmeter zullen moeten wachten. We durven nog niet te denken aan een kijkervizier.

Het zij ons thans vergund na te gaan, op welke wijze, naar onze meening, het vuur der mitrailleurs zou moeten worden afgegeven, om daarna onze theoretische schietregelen en daaraan weer passend een leermethode op te bouwen. Wij werken dus terug totdat wij komen aan het begin: het onderwijs en de schietoefeningen steeds met het einddoel „krijgsmatig uitwerkingsvuur” voor oogen.

(Wordt vervolgd.)

Het remonteeren van het Nederlandsch-Indische Leger met uitheemsche paarden (t/m 1914),

DOOR

Dr. C. THOMASSEN,

Kapitein-Paardenarts.

INLEIDING.

Het zijn voornamelijk drie omstandigheden, welke er toe hebben geleid, de inheemsche remonten door anderen te vervangen.

Ten eerste werd, door het verval van den inheemschen paardenstapel, het vinden van het benoodigde aantal geschikte paarden voor het leger steeds moeilijker.

Ten tweede waren het de maat en het temperament, welke het inheemsche paard als troepenpaard ongeschikt maakten.

Ten derde noodzaakten de hoogere eischen van den dienst en het invoeren van zwaarder veldgeschut tot het aanschaffen van grootere paarden.

De eerste pogingen tot eene verandering van remonte dateeren van 1890. Van particuliere zijde werd toen aan het legerbestuur het aanbod gedaan om in den aanvang van 1891 te Batavia aan te voeren eenige voor het leger geschikte Australische paarden van 1.27 tot 1.36 Meter hoog. In October 1890 gaf de regeering machtiging een 60-tal van deze dieren, mits zij bij de keuring werden goed bevonden, tegen een middenprijs van 360 gulden aan te koopen. Deze proef heeft echter niet kunnen plaats hebben, omdat de in Juli 1891 in Indië aangebrachte dieren niet aan de eischen voldeden en daarom niet werden aangenomen.

Alvorens in deze richting op andere aanbiedingen in te gaan, vond men het raadzaam in Australië zelf een onderzoek te doen instellen om na te gaan of het mogelijk was aldaar tegen billijken prijs en in voldoende aantal voor het leger bruikbare paarden te verkrijgen. Voor dit doel werd in December 1901 de 1e luitenant der cavalerie Posno naar Australië gezonden. Het resultaat van deze zending had de verwachtingen ten deele teleurgesteld, doordat eene remonteering met Australische ponies van gewenschte grootte onmogelijk bleek te zijn. Er werd daarom in overweging genomen in hoever het aanbeveling verdiende over te gaan tot eene remonteering met paarden van eene taille grooter dan 1.27 tot 1.36 Meter. Dergelijke dieren waren in Australië voor een billijken prijs in voldoende aantal en van uitstekende kwaliteit ten allen tijde te verkrijgen.

Een der bezwaren, welke aan eene remonteering met Australische ponies verbonden waren, was de groote maat dezer dieren, die niet alleen eene verandering van het harnachement, maar ook een verbouwen der stallen en eene vermeerderde uitgave voor de zwaardere voeding noodzakelijk maakte. Daarom werd alsnog onderzocht in hoeverre in den vervolge voor de remonteering van het leger op Makassar en omstreken kon worden gerekend.

Intusschen bleef men de remonten uit den inheemschen paardenstapel betrekken, doch de achteruitgang van dezen en de hoogere eischen, welke vooral door de cavalerie, aan de paarden werden gesteld, maakten het meer en meer onmogelijk het benoodigde aantal remonte-paarden in eigen land te vinden.

Deze omstandigheden hebben geleid tot het Gouvernements besluit van 9 December 1901, No. 16, waarbij machtiging werd verleend om nogmaals een cavalerie-officier naar Australië te zenden met de opdracht te Sydney en andere centra van paardenfokkerij en paardenhandel een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid om, tegen billijke prijzen, nu en in de naaste toekomst, een voldoende aantal geschikte Australische ponies voor de cavalerie te bekomen.

De Australische ponies werden door dezen officier voor het beoogde doel goedgekeurd, zoodat tot het nemen van eene proef werd besloten. Telegraphisch werd aan dezen officier machtiging verleend om met een te Sydney gevestigden paardenhandelaar eene overeenkomst te sluiten tot het leveren van 75 tot 80 Australische ponies, voor een prijs van ten hoogste 400 gulden per paard, vrachtvrij te Batavia. Bij de voorwaarden van levering was bepaald, dat de maat der ponies niet minder dan 1.35 en niet meer dan 1.40 meter mocht bedragen en dat de ponies, welke door eene commissie aan wal werden afgekeurd, voor rekening van den leverancier zouden blijven.

De proefneming met de paarden zou te Salatiga geschieden, zoodra zij tegen het eind van April 1902 waren aangekomen.

Terwijl men deze proef voorbereidde, was men op Atjeh reeds met eene gelijksoortige begonnen. Bij Gouvernements besluit van 8 October 1901, No. 15, was de civiele en militaire gezaghebber van genoemd gewest gemachtigd om, op een door hem aan te geven wijze, een aantal van ten hoogste 40 en ten minste 15 Australische ponies te doen aankopen. De prijs mocht gemiddeld 500 gulden per stuk, vrachtvrij te Oeleë Lheuë, bedragen.

In November 1901 en daarna in Februari 1902 vertrok eene commissie met deze opdracht naar Straits-Settlement. De commissie slaagde achtereenvolgens 8 en 32 ponies bij den koopman Abrahams aan te koop. Deze paarden waren van Victoria afkomstig en bleken bij het eskadron te Koeta-Radja, alwaar zij in beproeving werden gegeven, meer geschikt voor trekdienst en wellicht ook voor bereden infanterie dan voor beweeglijke, lichte cavalerie.

Einde April 1902 werden de eerste 76 Australische ponies uit Australië

te Batavia aangebracht. De africhting van deze paarden was in 1903 beëindigd. Men oordeelde het 1.42 meter hooge dier een bruikbaar troepenpaard.

DE ARABISCHE REMONTEN.

Om het aanschaffen van cavaleriepaarden niet geheel afhankelijk te maken van Australië en om eene vergelijkende proef te nemen werden, bij Gouvernements besluit van 5 September 1902, No. 3, een 20-tal Perzische paarden te Batavia aangekocht. Tevens werd machtiging verleend om, naast den inkoop van paarden in Australië, uit de omstreken van de Perzische golf een 80-tal zoogenaamde „Persian Gulf Arabs” aan te schaffen. De maximum prijs van deze paarden werd op 400 gulden vastgesteld. Deze paarden zijn, evenals de inheemsche, van Oosterschen oorsprong, zij hebben echter meer taille.

Voor de levering van de „Persian Gulf Arabs” had zich een te Ispahan gevestigde paardenhandelaar bereid verklaard. Bij den aanvang van 1903 waren de paarden nog niet te Batavia aangekomen en korten tijd daarna zag de vreemde koopman van de levering af.

Men slaagde echter spoedig een ander te vinden, die genegen was de aanbesteding onder dezelfde voorwaarden, namelijk, om de paarden op zijn risico na keuring door eene commissie te Batavia te leveren, aan te nemen. Bij Gouvernements besluit van 30 Juli 1903, No. 23, werd machtiging verleend om aan dezen nieuwen handelaar de levering van een 50-tal dier paarden tegen den prijs van ten hoogste 650 gulden per paard op te dragen.

In begin 1904 waren een 26-tal Perzische paarden aangevoerd, later volgden er nog 24. Van deze 50 paarden voldeden er slechts 35 aan de gestelde eischen. De proef, welke te Salatiga met deze paarden werd genomen, heeft aangetoond dat dit ras, wegens zijne slechte eigenschappen, voor den troep ongeschikt is. Er waren vele paarden bij met hoog aangezette hoofden en verkeerde halzen.

DE AUSTRALISCHE REMONTEN.

In verband met de gunstige ondervindingen, welke met de Australische paarden waren opgedaan, werd bij Gouvernementsbesluit van 29 November 1902, No. 5, machtiging verleend om ter voorziening in de behoefte aan cavaleriepaarden voor 1903, 145 Australische ponies aan te schaffen.

In 1903 werden 46 Australische ponies voor het remonte-depot en 145 voor de rechtstreeksche remonte der cavalerie te Batavia aangekocht. Van deze laatsten waren 20 bestemd om tegen betaling van den remonteprijs aan officieren der cavalerie te worden afgestaan.

Ter bekoming van de benoodigde cavaleriepaarden in 1904 werden bij den te Sydney gevestigden paardenhandelaar, die ook in 1902 en 1903

de Australische ponies leverde, 175 voljarigen besteld. Tevens werd, om over eenige reserve te kunnen beschikken alsook voor de aanvulling in 1905, aan genoemden koopman opgedragen de levering van 175 vierjarige ponies voor het remontedepot te Padalarang.

Voor de rechtstreeksche remonteering in 1904 werden echter slechts 145 voljarigen te Batavia aangekocht, terwijl voor de aanvulling van het remontedepot in plaats van 175, 191 vierjarige ponies werden ontvangen, namelijk 172 bestemd voor de cavalerie en 19 bestemd voor de artillerie.

Voor de rechtstreeksche remonteering in 1905 werden wederom 175 Australische ponies en voor de aanvulling van het remontedepot 220 vierjarige dieren te Samarang besteld. In dat jaar werden voor de rechtstreeksche remonteering der cavalerie slechts 75 aangenomen, terwijl de in het vooruitzicht gestelde levering van 220 vierjarigen niet geschiedde.

Deze ongeregelde leveringen waren de aanleiding, dat in 1906 eene commissie van drie officieren naar Australië werd gezonden. Sedert dien heeft jaarlijks eene commissie een- of tweemaal Australië bezocht.

De verschillende commissies hebben in de opeenvolgende jaren de volgende aankopen gedaan.

		Cavalerie- Rijpaarden.	Artillerie.				Officiers- remonten.	Totaal generaal.	Op reis bezwaken.
			Rij- paarden.	Trek- paarden.	Draag- paarden.	Totaal.			
1906	Voljarigen	211	34	48	25	107		318	15
	4-5 jarigen	153	34	71	21	126		279	6
1907	id.	147	55	55	20	130		277	9
1908	id.	53	79	77	35	191		244	7
	5-7 jarigen 1)	27						27	
1909	4-5 jarigen	126	72	21	22	115		241	7
1910	id.	160	30	44	21	95	39	294	1
1911	id.	200	10	90	25	125	39	364	4
1912	id.	140	67	129	25	221 2)	39	400	8
1913	id.	84	25	25	12	62		146	
1914	Uitvoerverbod van paarden uit Australië.								
8 jaar		1301				1172	117	2.590	57

In 1906 was de cavalerie zoogoed als geheel met Australische ponies bereden. Het volgende jaar was één batterij veld-artillerie geheel en één batterij veld-artillerie voor een groot deel met ponies bespannen,

1) Voor de Lijfwacht-dragonders te Soerakarta en Djokjakarta.

2) $\frac{1}{3}$ gedeelte, d. i. 14 rij-, 26 trek- en 5 draagpaarden mochten 3 à $3\frac{1}{2}$ jaar zijn.

terwijl bij de berg-artillerie de helft der muildieren door Australische draagpaarden was vervangen.

Einde 1908 waren bij de veld-artillerie drie batterijen en einde 1909 was de geheele veld-artillerie met Australische ponies geremonteerd.

In verband met den Europeeschen Oorlog werd in 1914 de uitvoer van paarden uit Australië verboden. Pogingen om het remonte-depot te Padalarang met paarden uit Argentinië aan te vullen hadden geen succes.

Met ingang van 1 Januari 1916 moesten de officieren, voor wie het hebben van een dienstrijpaard niet urgent werd geacht, n.l. de bereden officieren bij de infanterie, de officieren der mitrailleurcompagnieën, de intendanten en alle officieren van gezondheid, hun uit den troep ontvangen Australische paard inleveren. Zij ontvingen daarvoor in de plaats een Sandelhout paard. Een veertigtal dezer dieren waren hen ter beschikking gesteld. Genoemde officieren mochten echter op eigen kosten een Australisch paard aanschaffen en kregen dan de voor dit ras vastgestelde vergoedingen en fourages. De officieren der mitrailleurcompagnieën, moesten echter beslist op een Sandelhout uitrukken.

Uitgezonderd de door officieren buiten de remonten aangekochte Australische paarden, zijn van het einde 1901 tot het einde 1913 voor het Leger in Nederlandsch-Oost-Indië in het geheel 3220 Australische ponies aangekocht.

Thans is eene remontecommissie van drie officieren uit China teruggekeerd. De ervaringen door deze commissie in dat land opgedaan zijn samengevat in het „Dagboek der Commissie tot aankoop van legerpaarden en muildieren in China 1915” hetwelk is opgenomen in No. 1 Jan. 1916 van het Indisch Militair Tijdschrift.

Eene bescheiden, doch ernstige opmerking naar aanleiding
van ons nieuwe hoofdtooisel,

DOOR

C. J. G. L. VAN DEN BERG VAN SAPAROEÀ,

Ritmeester o. n. a.

Voor eenigen tijd hebben wij kunnen lezen, hoe uitstekend de Fransche metalen helm voldoet, waar het betreft voorkomen of verminderen van hoofdwonden.

Zijn de courantenberichten juist dan zijn h. t. l. de nieuw model pet, zoowel als de sjako, vervallen en worden zij vervangen door de nieuwe kepi, zoodat wel moet worden aangenomen, dat deze laatste ook bij veldtenuë de hoofdbedekking onzer troepen zal uitmaken.

Het spreekt van zelf, dat het legerbestuur weet, wat het te doen heeft in de vele zoo moeilijke vraagstukken, welke thans moeten worden opgelost en daarom wil het mij toeschijnen, dat het bericht omtrent het groote nut der Fransche stalen helmen aan de aandacht is ontsnapt.

In de hoop, dat dergelijke berichten opgenomen in een militair tijdschrift, meer kans hebben onder het oog te komen der militaire autoriteiten, welke daarmede zeker haar voordeel zullen willen doen, niet alleen in het belang onzer landszonen, en niet minder in dat van het leger (minder verliezen of een spoediger terugkeer in de gelederen der aan het hoofd verwonden), haal ik hier het volgende aan: (zie Ochtendblad van 22 April j.l. der N. R. C.),

„Welk enorm voordeel in den modernen oorlog troepen hebben, die den stalen helm dragen, boven andere, blijkt nog eens uit een statistiek van het Britsch Medical Journal. De ervaring, opgedaan in de laatste oorlogen, is, dat van de verwondingen, doodelijke en niet-doodelijke, 15 pct. hoofdwonden zijn. In de loopgraven gedurende dezen oorlog is het zelfs 25 pct. In een groot gevecht in het begin van Maart echter, toen de Engelschen den nieuwen helm droegen, veroorzaakte het aantal geweerkogels dat door de helmen heendrong nog geen $\frac{1}{2}$ pct. van de verwondingen. In het geheel waren de schedelbreuken aanmerkelijk minder dan 1 pct. van al de verwondingen.

De Engelsche helm is niet zoo licht als de Fransche, maar schijnt betere bescherming te geven.”

en (zie Avondblad van 26 April j.l. der N. R. C.),

„In de Daily Mail vinden wij een paar plaatjes, die iets belangwekkends vertoonen. Vooreerst vier Duitsche soldaten met den stalen

helm, die nu ook in hun leger is ingevoerd. De Duitsche helm geeft meer bescherming dan de Fransche en de Engelsche, naar de afbeeldingen te oordeelen. Opzij en van achteren reikt hij dieper. Twee andere prentjes stellen een Engelsch soldaat voor met een breeden riem, die over het hoofd wordt gedragen en boven de schouders bevestigd is aan den riem, waarmee de ransel wordt gedragen, zoodat het gewicht hiervan voor een deel door het hoofd wordt overgenomen."

Om dit bericht niet uit zijn verband te rukken, geef ik het in zijn geheel weer.

Wat het overnemen van een gedeelte van het gewicht van den ransel door het hoofd betreft, zullen wij eerst resultaten moeten afwachten van dit nieuwe draagstelsel. Ik kan mij voorshands niet begrijpen, dat dit bevorderlijk kan zijn voor eene goede hersenwerking, of zouden hoofd en nek bij den mensch fysiek zeer veel overeenkomst vertoonen met diezelfde lichaamsdeelen van den stier, welke met zijn kop een heelen wagen trekt?

Wat de helmen aangaat, ik geloof niet, dat daaraan nog één woord behoeft te worden toegevoegd, ook al zullen deze als kleedingstuk begrijpelijker wijze voor den drager heel wat minder aangenaam zijn dan onze nieuw model kepi.

April 1916.

De Groote Europeesche Krijg

van 1914—1916.

Tegen het einde van Maart kwamen te Parijs de vertegenwoordigers der Entente-mogendheden en hunne bondgenooten bijeen tot vaststelling van de politieke, economische en militaire maatregelen, welke genomen zouden moeten worden om te komen tot eene gelijktijdige, gezamenlijke krachtsontwikkeling.

Een Reutertelegram van 31 Maart uit Parijs meldde ons, dat de conferentie inderdaad belangrijke resultaten bereikt had, vooral wat betreft het ontwerpen van een gemeenschappelijk plan van actie, waardoor tijdverlies en wrijving zullen worden vermeden.

Indien werkelijk zulk een plan tot gemeenschappelijke actie werd opgemaakt, hetwelk tot eene beslissing door wapengeweld moet leiden, dan mogen wij aannemen, dat — gegeven het feit dat Engeland, Frankrijk en België het Westfront als het hoofdoperatietooneel beschouwen en in aanmerking genomen de overwegende stem, welke Engeland in het kapittel heeft — naar eene beslissing op het Westelijk oorlogstooneel zal worden gestreefd. Dit zou kunnen geschieden door het zenden van alle troepen, welke de aan de zijde der Entente staande mogendheden kunnen afzonderen, naar het Westfront; maar meer waarschijnlijk zou zijn, dat een krachtige aanval der Russen op het Oostfront en een van de Italianen op het Zuidfront gelijktijdig plaats had met eene geweldige doorbrekingspoging op het Westfront.

De uitvoering van zulk een plan tot gemeenschappelijke militaire actie eischt eene belangrijke voorbereiding, zoodat de verwezenlijking van het plan, indien inderdaad ertoe mocht zijn besloten, nog wel eenigen tijd op zich zal laten wachten.

Maar of het ooit tot eene uitvoering zal komen, betwijfelen wij zeer. Zeer goed kunnen wij ons voorstellen, dat Rusland en Italië gelijktijdig tot een krachtig offensief overgaan, maar vooralsnog kunnen wij niet gelooven aan een offensief op groote schaal door de geallieerden op het Westfront.

En waarom niet?

Omdat Duitschland, door het initiatief tot den aanval op Verdun te nemen, de vrijheid van handelen der tegenpartij in niet geringe mate aan banden gelegd en haar genoodzaakt heeft, niet alleen de beschikbare Fransche reserves, maar vermoedelijk ook die troepen, welke elders aan het Westfront konden worden gemist, in de richting van de bedreigde vesting te verplaatsen.

In het bezetten van een gedeelte van het Fransche front in den sector van A t r e c h t over eene breedte van 30 K.M. door Engelsche troepen zien wij dan ook een gevolg van het Duitsche offensief bij V e r d u n , want het is bekend, dat de afgeloste Fransche troepen met grooten spoed naar het front aan de Maas zijn overgebracht. Was de aflossing reeds vóór den aanval op V e r d u n beraamd en stond zij dus daarmee niet in verband, dan zou aan de vrij gekomen Fransche troepen zeker eene andere bestemming gegeven zijn. Blijkbaar werden dus alle beschikbare reserves in de richting van V e r d u n verplaatst. Daaruit maken wij op, dat Frankrijk reeds een aanzienlijk deel van zijne strategische reserve heeft ingeteerd, en dat in ieder geval de geallieerden niet meer over eene zoodanige reserve beschikken als noodig zou zijn, om eene alles overweldigende doorbreking van het Duitsche front te ondernemen. Mede geeft ons aanleiding tot deze meening het aandringen der Fransche pers op het terugroepen der te S a l o n i k i aanwezige Fransche strijdkrachten, het zenden van leege transportschepen naar genoemde plaats en het bericht, dat de op K o r f o e verzamelde Servische troepen naar Frankrijk zouden worden overgebracht. Wijst dit alles niet eenigermate op vrees voor gebrek aan voldoende krachten op het Fransche front?

Het aankomen van Russische troepen te M a r s e i l l e in den morgen van 20 April zou eveneens ons boven uitgesproken vermoeden kunnen sterken, ware het niet, dat die met twee transportschepen aangebrachte troepen te gering in aantal zijn, om eenig gewicht in de schaal te kunnen leggen. Toch komt ons die zending van Russische troepen naar Frankrijk uiterst zonderling voor. De militaire medewerker van de „Corriere della Sera” beweert, dat de aangekomen Russen oorspronkelijk waren bestemd om de Engelsch-Fransche bezetting te S a l o n i k i met het oog op een aanval der Duitschers te versterken. Een medewerker der „Frankfurter Zeitung” veronderstelt, dat de Parijsche conferentie de bestemming der Russen veranderd heeft en dat daar besloten werd ze in stede van naar S a l o n i k i , waar ze na aankomst van het Dardanellenkorps niet meer noodig waren, naar Frankrijk over te brengen. Indien het inderdaad zoo ware, dat die Russische troepen oorspronkelijk voor S a l o n i k i waren bestemd, dan bevreedt het ons ten zeerste, dat men die bestemming gewijzigd heeft, want, als de krijgsmacht te S a l o n i k i geen versterking meer noodig had, dan zou het toch rationeel geweest zijn, wanneer de Russen eenzelfde aantal Franschen hadden afgelost om die vrij te krijgen voor de verdediging van den eigen vaderlandschen bodem. Of speelt de politiek hierbij een rol?

De „Temps” zegt, dat de komst der Russen geen strategische beteekenis heeft en slechts eene betooging van Rusland is voor de eensgezindheid der bondgenooten.

Ook die bewering kunnen we niet gelooven. Was zulk eene betooging dan noodig? En voor die betooging getroost men zich dan wel kolossale opofferingen en dat in deze dure tijden, want die Russische troepen

kunnen moeilijk ergens elders zijn ingescheept dan in de haven van Wladiwostock, en als het inderdaad troepen zijn, welke aan het Bessarabische front werden onttrokken — zooals de medewerker van de „Corriere” beweert — dan zouden zij over land 8600 K.M. en over zee door het kanaal van Suez nog 16500 K.M. hebben afgelegd.

Meer waarschijnlijk lijkt ons, dat het Siberische troepen zijn, welke te Wladiwostock werden ingescheept. En is die onderstelling juist, dan zijn die troepen vertrokken, nadat het Duitsche offensief tegen Verdun was begonnen en dan lijkt ons het zenden van die Russische troepen voor Frankrijk een bedenkelijk teeken. Komen er geleidelijk meerdere troepen uit Rusland in Frankrijk aan, dan lijdt het geen twijfel of zij moeten inderdaad dienen tot versterking der strijdkrachten op het Westelijk front.

Een Reuterbericht uit Parijs van 25 April berichtte de aankomst van nieuwe Russische troepen te Marseille. Om de werkelijke bedoeling van het zenden der Russische troepen naar Frankrijk met eenige zekerheid te kunnen vaststellen, dienen we echter meerdere gegevens af te wachten.

De strijd bij Verdun geeft in de periode, waarover onderstaand overzicht loopt, steeds hetzelfde beeld: moeizaam en uiterst langzaam winnen de Duitschers veld, krachtige Fransche tegenaanvallen maken de kleine vorderingen dikwijls weer grootendeels ongedaan. Ten overvloede toont die strijd nogmaals aan, dat een offensief op een vrij beperkt front tegen de maandenlang buitengewoon versterkte verdedigingsliniën enorme offers aan menschen en materieel kost.

Na deze voorafgaande beschouwingen vangen wij thans ons overzicht aan met de operatiën op

HET WESTFRONT.

Toen wij het vorig overzicht tegen het einde van Maart afsloten, duurde de gevechten aan beide zijden van de Maas voort en werden vooral op den Westelijken oever de vooruitstekende punten bij Malancourt en Béthincourt onder hevig vuur genomen. Wij spraken toen het vermoeden uit, dat de Duitschers een nieuwen massa-aanval voorbereidden. Dit vermoeden werd zeer spoedig bewaarheid, want reeds den 30sten Maart vielen de Duitschers van drie zijden op Malancourt aan. Zij slaagden er aanvankelijk niet in, het dorp te nemen, doch toen zij hunne poging hernieuwden en daarbij den hoofdaanval richtten tegen de beide vleugels der Fransche stelling, gelukte het aan de Duitsche aanvalscolonnes, die tegen den linkervleugel opereerden, na herhaalde krachtsinspanning de Fransche verdedigingslinie binnen te dringen. Aanstonds drongen gereedgehouden, versche Duitsche troepen het dorp binnen, waar het tot een verwoed handgemeen en een strijd met handgranaten kwam. Na eene langdurige worsteling moesten de onvermoeide Fransche soldaten het veld ruimen,

doch slechts voet voor voet en huis na huis. Den geheelen nacht door woedde het verbitterde gevecht. Tegen den morgen moesten de Franschen ook de laatste huizen van het dorp aan den vijand laten. Ook de aan beide zijden van het dorp aansluitende verdedigingswerken werden stormenderhand door de Duitschers genomen.

Ten O. van de Maas verliep de strijd op 31 Maart evenmin gunstig voor de Franschen. Van uit het N. en N.W. deden de Duitschers met zeer sterke troepenmachten een aanval op het dorp Vaux, waardoor zij in het bezit kwamen van het gedeelte van het dorp, dat nog niet in hunne handen was, terwijl zij mede een weinig voortgang maakten naar het W. en Z.W. van het dorp. Ter verduidelijking van dit krijgsbedrijf zij in herinnering gebracht, dat het dorp Vaux gelegen is in eene vallei tusschen de heuvels, waarop onderscheidenlijk de forten Douaumont en Vaux liggen. Van den heuvel, waarop het fort Douaumont ligt, was slechts ongeveer $\frac{1}{3}$ deel in handen der Duitschers. Door hun geslaagden aanval op het dorp Vaux waren zij nu verder tusschen de genoemde heuvels ingedrongen.

De Fransche linie liep na het gevecht bij Vaux als volgt: Van den vijver van Vaux (een waterplas op eenige honderden meters ten W. van het dorp) N.W. waarts door het Bois Caillette (gelegen op de Z.O. helling van den heuvel, op welks top het fort Douaumont ligt) langs het fort Douaumont naar een punt ten Z.W. van het dorp Douaumont.

Omdat zij de door regens gezwollen Forgesbeek in hun rug te gevaarlijk achtten, hebben de Franschen in den nacht van 1/2 April hunne stellingen benoorden die beek uit eigen beweging naar den Zuidelijken oever verlegd. Het dorp Béthincourt, dat ook ten N. van de Forgesbeek ligt, hielden zij evenwel nog bezet. De terugtocht over de beek schijnt inderdaad ongemerkt voor de Duitschers te zijn geschied. Een aanval tegen de nieuwe Fransche stellingen op den Zuidelijken oever van de beek mislukte. Maar in den nacht van 5/6 April kregen de Duitschers na herhaalde vergeefsche pogingen vasten voet in het dorp Haucourt, het linkersteunpunt van de stelling aan de Forgesbeek. Tegelijk met Haucourt vielen zij ook Béthincourt aan, doch hier werden de aanvallen door het Fransche geschutvuur gebroken.

Tegenover het succes der Duitschers bij Haucourt behaalden de Franschen eenige voordeelen ten Z. van het fort Douaumont, waar zij over eene breedte van 500 M. en tot eene diepte van 200 M. in de Deutsche loopgraven vooruitdrongen. Daardoor hadden zij een gedeelte van het op 31 Maart verloren gegane terrein herwonnen, hetgeen een feit van beteekenis voor de Franschen mag genoemd worden, aangezien een verder doordringen der Duitschers in de vallei tusschen de heuvels, waarop de forten Douaumont en Vaux liggen, ten slotte voor de verdediging van Verdun noodlottig had kunnen worden.

Den 7^{den} April namen Silezische en Beiersche troepen stormender-

derhand 2 kleine werken, gelegen tusschen Haucourt en den top van heuvel 287 (Termietenheuvel), waarbij hun 15 officieren en bijna 600 man ongedeerd in handen vielen. Den volgenden dag moesten de Franschen ook Béthincourt ontruimen. Zodoende waren de Duitschers er langzamerhand in geslaagd, de Franschen uit de gewichtige stellingen tusschen Malancourt en Béthincourt terug te dringen door het maken van deuken in het vijandelijk front en dan door flankaanvallen van uit die deuken den vijand te dwingen, de tusschengelegene vooruitspringende punten te ontruimen.

Er volgde nu eene periode van ongeveer een week, waarin wel is waar door de Franschen enkele mislukte tegenaanvallen werden ondernomen, en waarin het geschutvuur geen oogenblik verstomde, maar waarin de toestand voor Verdun toch geen noemenswaardige verandering onderging. Eerst den 17^{den} April ondernamen de Duitschers weer een offensiefstoot en wel tusschen de Maas en Douaumont, maar die aanval kon niet door het afsluitvuur der Fransche artillerie heen komen. Op   n plaats was dit echter wel het geval: ten Z. van het Chaffourbosch, dus vlak ten W. van Douaumont in de onmiddellijke nabijheid van dat dorp.

Op 18 April slaagden Saksische troepen erin, eenigen vooruitgang te maken ten Z. van het gehucht of de hoeve Houdromont. Den volgenden dag ondernamen de Franschen een tegenaanval tegen de nieuwe Deutsche stellingen ten N.W. van Thiaucourt, welke echter werd afgeslagen. Dat de Franschen poogden hier de Duitschers terug te drijven behoeft geen verwondering te baren, want het streven van laatstgenoemden was blijkbaar om langzamerhand de Fransche stellingen langs de Côte du Poivre te omtrekken en in de kom van Bras de vesting te naderen.

Na een enkelen dag van betrekkelijke rust werden op 20 April weer verbitterde gevechten geleverd bij den Mort Homme, het Caillettebosch, ten Z. van Houdromont en ten Z. van het fort Douaumont, in welke gevechten het den dapperen verdedigers van Verdun gelukte eenige voordeelen te behalen.

Door het maken van gevangen en van de 154^e Fransche Infanteriedivisie in de streek van Fresnes in de Wo  vrevlakte stelde de Deutsche Generale Staf vast, dat de Franschen in de ruimte tusschen Fresnes en Avocourt, sedert 21 Februari, 38 infanteriedivisi  n in het gevecht hebben ingezet. Daartegenover berichtten de Franschen, dat hunnerzijds is geconstateerd, dat de Duitschers 400.000 man tegenover Verdun hebben samengetrokken.

Gedurende de laatste dagen v  r wij dit overzicht afsluiten (26 April) werden herhaalde aanvallen en tegenaanvallen uitgevoerd, die echter steeds in het vuur van de tegenpartij werden verstikt. Intusschen wijzen de verschijnselen er niet op, dat de Duitschers hunne poging om Verdun te nemen opgeven.

Op het Engelsche front herleefden in de week v  r Paschen de

mijn- en loopgraafgevechten. Een aanvankelijk succes der Duitschers ging na eenige dagen weder verloren, zoodat de toestand op dit gedeelte van het Westelijk oorlogstoonel onveranderd bleef.

HET OOSTFRONT

Het Russische offensief, waarvan in ons laatste overzicht sprake was en dat den 19^{den} Maart op zoo groote schaal was begonnen, werd niet verder voortgezet. Het werd volgens Deutsche berichten in de moerassen met bloedige verliezen gesmoord.

Welke beweegredenen de Russische legerleiding tot het ondernemen van dit offensief hebben gebracht op een zeer ongunstig tijdstip, n.l. in een jaargetijde, waarin door het smelten van de sneeuw de moeilijkheden voor het leveren van een gevecht met elken dag moesten toenemen, zal ons later de krijgsgeschiedenis moeten leeren. Een bericht van 1 April uit het vermoeden, dat de keuze van het tijdstip minder uit vrijen wil dan op aandringen van den Franschen bondgenoot zou zijn geschied, ten einde dezen bij Verdun wat lucht te verschaffen. Indien dit vermoeden juist is, dan is, voor zoover te beoordeelen, het resultaat negatief geweest. Trouwens zelden zal eene operatie slagen, waartoe men door het initiatief van de tegenpartij wordt gedwongen op een tijdstip, hetwelk men zelf voor de uitvoering der operatie ongunstig acht.

Het komt ons evenwel niet onwaarschijnlijk voor, dat de Russen eene poging hebben willen wagen om het Deutsche front te doorbreken, omdat zij veronderstelden, dat dit front door het onttrekken daaraan van strijdkrachten ten behoeve van het offensief tegen Verdun belangrijk verzwakt zou zijn. In die verwachting zouden zij dan ernstig zijn teleurgesteld.

De mislukking van het Maartoffensief der Russen is een niet te onderschatten nadeel aan de zijde der Entente, want, indien werkelijk tot eene algemeene actie is besloten, eene actie, waarbij het zal aankomen op de grootst mogelijke krachtsontwikkeling op alle gevechtsfronten tegelijk, dan hebben de geweldige verliezen, gepaard aan een geschokt moreel, reeds in belangrijke mate afbreuk gedaan aan de toekomstige krachtsinspanning der Russen.

Sedert de mislukking van het offensief heerschte op het Oostelijk oorlogstoonel betrekkelijke rust, waartoe de toestand van het terrein na den dooi van de sneeuw aanleiding gaf. Eerst in den avond van den 12^{den} April gingen de Duitschers weder tot offensieve handelingen over en wel in het gebied tusschen het Sventen- en Ilzenmeer, doch deze aanvallen werden afgeslagen. Den 14^{den} April meldden de Duitschers kleine voorwaartsche bewegingen der Russen ten N.W. van Dunaburg en ten Z. van het Naroczmeer, zoomede tegen de stellingen aan de Serwetsj, welke aanvallen mislukten.

Den 13^{den} April ondervonden de Oostenrijkers op het gevechtsterrein

in Gallicië een tegenslag. Ter plaatse waar de *Strypa* in den *Dnjestr* uitmondt, bij *Popowa Mogila*, moesten zij zich voor de overmacht der Russen eenigszins terugtrekken. Een den 16^{den} April door de Oostenrijkers op dezelfde plaats ondernomen tegenaanval werd afgeslagen.

Voor het overige vallen van dit oorlogstooneel geen belangrijke gebeurtenissen te vermelden.

HET ZUIDFRONT.

In het vorige overzicht vermeldde wij, dat ongeveer medio Maart de strijd aan het *Isonzofront* met hernieuwde kracht was ontbrand. Die strijd wordt als de 5de slag aan de *Isonzo* aangeduid en liep evenals de 4 vorigen op niets uit.

Dat een doorbraak in de richting van *Triëst* voor de Italianen verstrekkende voordeelen zou opleveren, was van den aanvang af duidelijk, en het was dus niet te verwonderen, dat zij, na zich naar de Noordzijde te hebben gedekt, tot den aanval op het *Isonzofront* overgingen. Maar de eerste poging om over de *Isonzo* te komen mislukte en werd daarna nog vier malen met meer of minder kracht herhaald, doch vruchteloos. Eerst thans, na ongeveer een jaar oorlogvoeren, hebben de Italianen een ander punt voor een offensief op groote schaal uitgekozen, n.l. *Zuid-Tirol*.

Men zal zich herinneren, dat in den aanvang van den oorlog, de Italianen zich terstond in eenige dalen, die eventueel den Oostenrijkers tot uitvalspoorten uit *Zuid-Tirol* in Italiaansch gebied zouden kunnen dienen, zoo ver mogelijk vooruit hebben vastgezet. Nu steekt *Trentino* naar het Zuiden in Italiaansch gebied vooruit, en verschillende dalen in dit gebied zijn als 't ware gangen, die in onderscheidene richtingen uit de reusachtige bergvesting op Italiaansch gebied uitmonden, zooals de dalen van de *Etsch* (*Val Lagarina*) en van de *Brenta* (*Val Sugana*).

In laatstgenoemd dal vielen de Italianen den 13^{den} April aan. Zij wilden de O. H. stellingen aan beide zijden van *Novaledo* (even ten O. van *Levico*) bemachtigen, maar slaagden daarin niet. Ook in het Zuiden van *Trentino* vielen zij aan, n.l. aan den *Ponaleweg*, die van *Riva* eerst langs den Westoever van het *Gardameer* loopt en dan langs de *Ponalebeek* naar het Westen. Bij *Biachesa* staken de Italianen de *Ponale* over en bezetten de voorste vijandelijke stellingen in de *ValdiLedro*. Nadat zij hier weer uit verjaagd waren, bracht hen een nieuwe aanval in de O. H. verdedigingslinie bij *Sperone*, een klein dorpje in de bocht van den *Ponaleweg* bij het *Gardameer*. Ten slotte werd *Trentino* ook van uit het Westen aangevallen, want reeds den 11^{den} April hadden Italiaansche *Alpini* den grensrug *Dosson di Genova* in het *Amadellogebied* bezet.

Met onverminderde hevigheid en met afwisselend succes werd de

strijd langs het geheele Tirolsche front gedurende de volgende dagen voortgezet. Over den Ponaleweg maakten de Italianen verderen vooruitgang langs de helling van de Sperone. In het Suganadal moesten zij evenwel weder terugtrekken.

Den 18^{den} April behaalden de Italianen een belangrijk voordeel door de bezetting van den top van den Col di Lana.

De Col di Lana is een Dolomiet, die twee spitsen heeft, waarvan de Westelijke, hoogste top 2462 M. boven den zeespiegel ligt. Het is een Alp, die tot de groep van het Marmolatagebergte behoort over welks 3360 M. hoogen rug de grens ligt.

De eerste gevechten om het bezit van den Col di Lana hadden plaats dadelijk na het uitbreken van den oorlog. Tienmaal hebben de Italianen getracht zich van den berg meester te maken, maar te vergeefs. Herhaalde en groote verliezen toonden aan, dat het niet mogelijk was den berg stormenderhand te veroveren. Daarom besloot de Italiaansche genie door middel van mijngangen en sappen de vijandelijke stellingen te naderen. Daartoe heeft zij maanden lang in de harde rotsen moeten boren tot zij op den 17^{den} April zóó dicht genaderd was, dat zij door ontploffingen de vijandelijke posities vernielen en de Oostenrijkers verjagen kon. Toch hielden deze nog een tijd lang stand op den lageren top, maar aangezien deze stelling door den reeds genomen top gedomineerd werd, moest ook zij worden ontruimd.

Den 24sten April hebben de Oostenrijkers pogingen in het werk gesteld om den top van den Col di Lana weer in hun bezit te krijgen, doch te vergeefs.

De beteekenis van dezen grensberg is vooral, dat hij als een wachter ligt voor een natuurlijke invalspoort in het Oostenrijksch gebied, welke van het boven-Corvedoedal tusschen den Tofana en den Marmolata in het Rienz- en het Eisackdal voert. Hij beschermt twee belangrijke punten: Corvara en Arabba. Over Arabba gaat een weg over het Pordojuk naar het Fassadal en vandaar den anderen kant uit over den Pup bij het Karermeer naar Bozen. Daar komen Rienzdal en Eisackdal bijeen. Van Corvara gaat door het Gaderdal een weg naar Bruneck in het Rienzdal en over het Grudnerjuk een weg naar het Eisackdal.

Het Rienz- en het Eisackdal zijn van belang wegens de spoorwegen, welke erdoor loopen.

Evenwel zijn de Italianen door de verovering van den Col di Lana nog geenszins in het bezit van de even genoemde punten. Om Corvara te bereiken moeten zij eerst nog over den 2426 M. hoogen Settsass, om niet te spreken van den nabijgelegen Monte Sief. En om in Arabba te komen moeten zij over den breeden rug van den Hohe Chertz.

DE OVERIGE OPERATIETOONELEN.

Noch van het gevechtsterrein in *Albanie*, noch van dat in *Macedonië*

valt iets bijzonders te vermelden. Den 30sten Maart bombardeerde een eskader van 15 Duitse vliegtuigen de haven van Saloniki en het Engelsch-Fransche kamp. Het gevolg hiervan was, dat Griekenland de ontruiming van Saloniki door de geallieerden eischte, om de stad voor verdere schade door luchtvaartuigen te behoeden, aan welken eisch voorloopig wel niet zal worden voldaan.

Van het *Russisch-Turksche front* werd den 7den April gemeld, dat Russische troepen bij overrompeling den vijand uit zijne stellingen op den rechteroever van de Kara Dere verdreven en hem over die rivier gejaagd hadden. Den 16den April trokken de Russen zelven over de Kara Dere en sloegen de Turken, ondanks de door hen ontvangen versterkingen in de richting van Trebizonde terug waaraan eene snelle vervolging werd vastgeknoopt. Reeds 18 April werd Trebizonde door de Russen genomen.

Het verlies van deze havenstad is voor de Turken een ernstige tegenslag, want het lot van Westelijk Turksch-Armenië is hiermede voorloopig beslist. De weg van Konstantinopel naar Erzeroem gaat over zee tot Trebizonde. De zeeweg is bijna onbetwist in handen van de Russen, die bij hun opmarsch langs de kust zeer veel hulp van hun vloot hebben gehad. De Turksche vloot heeft wel getracht de Russische in dit werk te hinderen, maar is daarbij ten eenen male te kort geschoten. De strijd zal nu verder moeten gaan om het volledig bezit van den 240 K.M. langen weg van Trebizonde naar Erzeroem, dien de Russen moeten hebben om Erzeroem van al het noodige te voorzien, ten einde die vesting tegen eene poging tot herovering te vrijwaren.

Na de verovering van Erzeroem werd de vervolging der Turken in het bekken van den boven-Tsjorock voortgezet en ondanks strenge vorst en sneeuwstormen maakten de Russen vorderingen. Er zijn ons evenwel geen nieuwe plaatsen gemeld, welke het ons mogelijk maken, den verderen voortgang van Erzeroem in de richting van Erzindjan vast te stellen.

Volgens een telegram van 17 April uit Londen, was onlangs eene nieuwe Turksche divisie uit Konstantinopel naar Armenië gezonden om Kiamil pasja's derde leger te versterken. Met deze versterking zou dan getracht zijn, op den weg Moesj—Bitlis door te dringen. Ware deze operatie gelukt, dan zouden de Russische troepen bij Bitlis, zoo ze niet in allerijl teruggingen, afgesneden worden, terwijl bovendien de Russische troepen, welke ten Z. en ten W. van Erzeroem stonden, in den rug bedreigd zouden worden. Na zes dagen van herhaalde mislukte aanvallen liep de Turksche operatie op niets uit en bleef het voordeel aan de zijde der Russen.

Langs het geheele Kaukasische front van de Zwarte Zee tot Bitlis heeft zich dus een tijdperk van wederzijdsche krachtige inspanning afgespeeld, waarbij de Turken wel is waar blijk gaven van hun ver-

meerderde weerstandskracht, maar ten slotte toch teruggedreven werden. Evenwel is van eene bedreiging van Konstantinopel of van Bagdad voorloopig nog geen sprake.

De Engelsche troepenmacht in *Mesopotamië*, die in November 1915 Bagdad ernstig van de Zuidzijde bedreigde, zit nog steeds in Koet-el-Amara opgesloten. Het is verbazingwekkend, zoolang als die troepen van Generaal Townshend het daar uithouden en hoe ze zoo lang levensmiddelen en munitie hebben. Men herinnert zich de situatie: De Engelsche troepenmacht onder Generaal Gorringe, den opvolger van Gen. Aylmer, die Townshend moest ontzetten, staat aan den Tigris op ruim 20 K.M. afstand van Koet-el-Amara. Links van den Tigris staat eene Turksche troepenmacht tusschen de rivier en een moeras, Soewaicha genaamd, en rechts van de rivier een Turksche macht, wier stelling eveneens aan een moeras is aangeleund, zoodat alleen een frontaanval de Turken uit hunne stellingen zou kunnen verdrijven. Waar bovendien in zulk een défilé, als waarvan hier sprake is, de noodige ruimte voor ontwikkeling ontbreekt, kan zelfs een overmacht niet tot haar recht komen.

Den 5den April heeft Generaal Gorringe, na 's vijands vooruitgeschoven stellingen door middel van sappen tot op 100 M. te zijn genaderd, een aanval gedaan, die hem aanvankelijk eenige voordeelen bezorgde, maar den volgenden dag werd hij door een tegenaanval der Turken en hun hevig vuur genoodzaakt om 2 K.M. in Oostelijke richting terug te gaan, waarbij de Engelschen zware verliezen geleden moeten hebben. Na eene hevige beschieting van 1½ uur beproefden de Engelschen in den ochtend van 9 April opnieuw een aanval op den rechteroever van den Tigris. Het gevecht duurde 6 uren achtereen. Aanvankelijk gelukte het den Engelschen een deel der Turksche loopgraven binnen te dringen, doch ten slotte werden zij onder groote verliezen teruggeslagen. Vooral de 13de divisie, geheel uit Engelsche soldaten bestaande en die indertijd aan de Dardanellen heeft gevochten, leed zwaar.

In den nacht van 17/18 April werden de Engelschen op den rechter (Zuidelijken) oever van den Tigris van 500 tot 800 yards teruggeslagen. Bij dit gevecht moesten zij, volgens Turksche berichten, 14 machinegeweren in 's vijands handen laten.

Op 18 April ondernamen de Engelschen wanhopige aanvallen op de vooruitgeschoven Turksche stellingen bij Beitissa, doch zonder eenig succes. Evenzoo werd hun aanval in den ochtend van den 23sten afgeslagen.

Generaal Townshend zal het in Koet dus nog eenigen tijd moeten uithouden. In hoeverre hem dat mogelijk is, ontsnapt natuurlijk aan alle controle.

Een ernstig verlies voor de Turken mag ongetwijfeld het overlijden op 19 April van Maarschalk von der Goltz genoemd worden. Hij

stond hoogstwaarschijnlijk aan het hoofd van het Turksche leger, dat met zooveel succes de Engelschen van Bagdad afhoudt.

In *Duitsch Oost-Afrika* werd op 10 April Kionga door eene Portugeesche expeditiemacht bezet.

Zooals te verwachten was, maken de operaties van Smuts goeden voortgang. Generaal van Deventer heeft Irangi bezet, een kleine 275 K.M. van de grens. De Duitschers trokken in de richting van den spoorweg, welke dwars door de kolonie loopt, terug; doch aangezien zij onbereden zijn, zullen zij niet kunnen verhinderen, dat van Deventer hun verbindingslijn ten O. en ten W. van hunne stelling afsnijdt, waardoor zij in eene hachelijke positie zullen komen.

Op 1 April had Engeland's Oostkust weder een Zeppelin-aanval te doorstaan. Ditmaal werden, volgens Duitse berichten, de hoogovens en fabrieken aan de Tee en de havenwerken bij Middlesborough en Sunderland gedurende 1½ uur bestrooid.

In den nacht van 2/3 April brachten een zestal Zeppelins opnieuw een bezoek aan Engeland. Volgens het Duitse bericht werden Edinburg en Leith, de havenwerken aan de Firth of Forth, New Castle en de belangrijke werven, hoogovens en fabrieken aan de Tyne bestookt en werd bij New Castle een batterij tot zwijgen gebracht.

Ook op Duinkerken werden bommen uit een luchtschip geworpen.

Voor de Vlaamsche kust heeft op 24 April een gevecht plaats gehad, hetwelk eene periode van levendige werkzaamheid op zee heeft geopend. De Engelsche strijdkrachten schijnen dien dag voor de kust eene verkenning te hebben gedaan, waarin de Duitse marine hen naar krachten heeft gehinderd.

Zeer belangwekkend is, dat den volgenden dag Duitse oorlogschepen bij Lowestoft voor de Engelsche kust verschenen en daarop het vuur openden. Dat was sinds lang niet gebeurd. De laatste maal dat een Duitse eskader naar de Engelsche kust koers zette, was op 23 Januari 1915. Het werd toen door eene aanzienlijke Engelsche macht aangevallen, bij welk zeegevecht de „Blücher” onderging. De Duitse zeemacht, welke Lowestoft in den ochtend van den 25sten April beschoot, was door Zeppelins voorafgegaan, die blijkbaar als verkenningorganen dienst deden.

Nu blijkbaar de Duitse oorlogsvloot hare schuilhoeken gaat verlaten, mogen we met belangstelling de komende gebeurtenissen ter zee tegemoet zien.

Militair politiek Maandoverzicht.

(Afgesloten 26 April.)

NEDERLAND. De juiste redenen, die op 31 Maart tot bijzondere militaire maatregelen hebben geleid, zijn tot nu toe niet bekend. Eene ligging te midden van oorlogvoerende mogendheden, die voor alle gebeurlijkheden gemobiliseerde troepen in reserve houden om deze naar gelang der omstandigheden te gebruiken, stelt aan de neutrale landen en in het bijzonder aan Nederland, dat den strategisch meest belangrijken vleugel van de verschillende gevechtsfronten dekt, reeds de hoogste eischen van waakzaamheid; daarenboven moet, behalve met de wederzijdsche gevechtskracht, in hooge mate rekening worden gehouden met den economischen toestand in de oorlogvoerende landen, zoowel nu als later, waarbij de belangen van de neutralen nauw betrokken zijn; ten slotte zijn de belangen van Nederland met zijn uitgebreid koloniaal bezit, veel grooter dan van alle andere kleine landen van Europa.

De allereenvoudigste en eerste voorzorgsmaatregel, die kan worden genomen, is het geleidelijk terug laten komen van de verlofgangers, zonder dat nieuwe verloven worden verleend.

De Regeering kan redenen hebben om niet dadelijk het „hoe en waarom” aan iedereen mede te deelen. Het gebeurde van einde Maart is dus eene goede les geweest voor hen, die zich zenuwachtig hebben gemaakt, omdat men in Nederland waakzaam is, en kan eene aansporing zijn om zich bij eene herhaling kalm te houden.

Het sensatiebericht van de Avondpost over een Engelsch ultimatum aan Nederland werd in de Duitsche pers onmiddellijk verspreid; het Engelsche gezantschap loochende alle berichten over minder vriendschappelijke bedoelingen, terwijl ten slotte ook de Fransche regeering de verzekering heeft gegeven, dat noch Frankrijk, noch één van zijne bondgenooten er ooit een oogenblik aan gedacht heeft, rechtstreeks of zijdelings de onzijdigheid van Nederland of de onschendbaarheid van zijn grondgebied aan te tasten, onder bijvoeging, dat de laatstelijk te Parijs gehouden conferentie der Geallieerden zich in het geheel niet met Nederland heeft bezig gehouden.

We mogen echter niet vergeten, dat deze oorlog geleidelijk ontaardt in een verdelgingskrijg, waarbij het belang der neutrale staten meer en meer door de z.g. oorlogsnoodzaak op den achtergrond wordt gedrongen en de kleinste zwakheid oorzaak kan zijn om in den maalstroom dezer volkerenworsteling tegen wil en dank te worden medegesleurd.

Bijzondere aandacht verdient daarom de handhaving onzer neutrali-

tejt in geval van gewelddadige schending naar beide zijden, waarop ook door de Nieuwe Rott. Crt de aandacht is gevestigd. Wanneer een staat met kracht van wapenen eene schending zijner neutraliteit tegenaagt, mag dit volgens Art. 10 van de 5e Haagsche Conventie van 1907 niet als een oorlogsdaad worden opgevat. Eenzijdige schending brengt dus in geen geval het noodzakelijk gevolg met zich, dat de neutrale staat zich bij de andere oorlogvoerende partij moet aansluiten, integendeel kunnen, wanneer het staatsbelang zulks eischt, ook de te hulp snellende troepen van de andere partij met wapengeweld worden gekeerd.

Uit het onderzoek van den Raad voor de Scheepvaart moet zijn gebleken, dat zoowel de „Tubantia” als de „Palembang” zijn getorpedeerd; daarenboven zijn bij de „Tubantia” gemerkte onderdeelen gevonden van een Schwarzkopf-torpedo. De verklaringen van één der betrokken mogendheden zal dus wel eenige wijziging behoeven (zie vorig Verslag).

Het verlies van vele schepen en het oponthoud, dat aan de Engelsche kust wordt veroorzaakt, heeft reeds ernstige nadeelige gevolgen gehad voor den aanvoer van over-zee. Ook hier te lande wordt het vraagstuk van de laadruimte steeds moeilijker, naarmate de gevaren op zee toenemen. Het is dus te begrijpen, dat de Scheepvaart-Maatschappijen er op aandringen, dat de regeering een deel van het risico zal dragen bij verlies.

Het Vaderland acht den tijd gekomen om eene gemeenschappelijke actie der neutrale staten tegen den Duitschen duikbootenoorlog te voeren.

Mr. Van Houten ontwikkelde in een zijner jongste staatkundige brieven het plan om eene 3e Vredesconferentie der neutrale staten bijeen te roepen om zodoende aan de oorlogvoerenden de hoofdlijnen kenbaar te maken van de meest gewenschte regelen van het volkenrecht in de toekomst. Dit zou een gunstigen invloed kunnen hebben op de oorlogspraktijken van thans.

Uit de ambtelijke briefwisseling tusschen de Nederlandsche en Engelsche regeering over het aan censuur onderwerpen van de Nederlandsche brievenmalen blijkt, dat de Engelsche regeering voorloopig niet voornemens is gehoor te geven aan de Nederlandsche protesten.

In het memorandum der geallieerde regeeringen, dat 1 April is ontvangen, worden tal van voorbeelden aangehaald, waarbij de pakketten brievenpost voor het vervoer van contrabande is benut, terwijl als staving van haar recht wordt betoogd, dat het den regeeringen niet bekend is, dat eenig protest met betrekking tot de brievenpost ooit gericht is aan de keizerlijke regeeringen na het torpedeeren van mailbooten. De Geallieerden behouden zich het recht voor:

1e. de postpakketten met contrabande als gewone koopwaren te behandelen;

2e. de brievenpost na te zien om zich te overtuigen of er koopwaren in zitten,

en beloven daarbij, de werkelijke correspondentie zoo spoedig mogelijk door te zenden.

De Nederlandsche regeering heeft op dit memorandum reeds 11 April een antwoord gezonden aan Engeland en Frankrijk; zij noemt de ontdekking van contrabande in de brievenpost slechts een toevallig gevolg van de inbeslagneming, waarvan het klaarblijkelijk doel was kennis te nemen van de briefwisseling zelve, waardoor een staat van zaken geschapen is, die de Haagsche conventie juist heeft willen buitensluiten. De inbeslagneming van waardepapieren acht de regeering hinderlijk en niet te rechtvaardigen en zij behoudt zich het recht voor, om eene schadevergoeding te vorderen voor hen, die schade hebben geleden door de Britsche onwettige maatregelen.

De regeering is voornemens blijvende uit eene mededeeling van den Minister van Landbouw, Handel en Nijverheid om maatregelen te treffen, dat de Nederlandsche scheepsruimte beschikbaar blijft voor eigen behoeften.

Enkele Indische bladen geven aan het bezoek van den Gouverneur-Generaal der Filippijnen aan Nederlandsch-Oost-Indië eene politieke beteekenis.

BELGIË. België had vóór den oorlog slechts 3 militaire attaché's, n.l. te Parijs, te Londen en te Berlijn. Na het uitbreken van den oorlog zijn militaire attaché's verbonden aan de gezantschappen te Petrograd en te Rome; onlangs is Kolonel L e f é b u r e als zoodanig benoemd te Bern.

De secretaris van kardinaal Mercier is in hechtenis genomen, verdacht van het zenden van berichten van uit België naar de vijandelijke landen.

Het Vlaamsch wordt als ambtelijke taal in de Vlaamsche provinciën ingevoerd.

Door enkele personen wordt propaganda gemaakt, vooral in de XXme Siècle, voor een grooter België na den vrede ten koste van Nederland.

Ofschoon van Belgische regeeringszijde officieus bericht wordt, dat dit groepje publicisten in Hâvre geen beteekenis heeft, verdient de arbeid van den Nederlandschen generaal F. d e B a s, directeur van het Krijgsgeschiedkundig Archief, een bijzonderen dank. In eene brochure, getiteld „Valsche Staatkunde”, toont hij op geschiedkundige gronden aan, dat deze Belgen en in het bijzonder P i e r r e N o t h o m b, van beginselen uitgaan, die in strijd zijn met de waarheid.

DUITSCHLAND. De moties over den duikbootenoorlog in den Rijksdag zijn, alvorens ter openbare zitting te worden behandeld, eerst in de begrotingscommissie besproken; deze besprekingen zijn niet bekend gemaakt.

Aan de in het vorig Verslag medegedeelde moties is door de sociaal-democraten er een toegevoegd strekkende om den Rijksdag te doen verklaren, dat de rechtmatige belangen van de onzijdige staten zullen worden ontzien en dat van de regeering verwacht wordt, om een

spoedigen vrede te bevorderen in overeenstemming met de politieke en economische onaantastbaarheid des rijks.

Bij de Rijksdagzitting bleek, dat in de sociaal-democratische partij meer en meer eene strooming merkbaar wordt, die zich tegen den oorlog kant. *H a a s e*, de voorzitter van de sociaal-democratische partij, noemde den oorlog eene reeds algemeen erkende kapitalistische mislukking, betoogde dat het reeds lang mogelijk was geweest een vrede te sluiten wanneer die de zelfstandigheid van alle volken handhaafde en dat alleen dwaze en gewetenlooze menschen naar wereldheerschappij kunnen streven. Hij wilde dat voorstellen tot den vrede van Duitschland zouden uitgaan. Hem werd wel is waar het woord ontnomen en hij vertolkte in geen geval de opvatting van de meerderheid van de Rijksdagpartij, doch het blijft een veelbeteekenend feit, dat de voorzitter van eene partij met 17 anderen zich als eene afzonderlijke groep, de „Sozialdemokratische Arbeitsgemeinschaft”, afscheidt. Het is althans een bewijs, dat in enkele lagen van het volk de geestdrift voor den oorlog aanmerkelijk begint te verflauwen en de toekomst duister wordt ingezien. Van de 112 leden der sociaal-democratische partij wraakten 58 leden tegen 33 het optreden van *H a a s e*; 13 anderen hebben daarna hunne sympathie betuigd met de beginselen van *H a a s e*, zonder zich echter van de sociaal-democratische partij af te scheiden. Uit de persberichten zou men mogen opmaken, dat in vele groote sociaal-democratische centra de meerderheid op de hand van *H a a s e* is. De meerderheid der sociaal-democratische rijksdagpartij heeft zich bij de regeringsverklaring van den rijkskanselier op 5 April aangesloten en neemt daarmede eene eigenaardige positie in; zij steunen eene verkapte annexatiepolitiek, al wordt dit niet openlijk uitgesproken. De status quo ante wordt niet meer aanvaard.

De belangrijkste punten in de rede van *V o n B e t h m a n H o l l w e g* zijn de volgende:

- 1e. De onzijdigen moeten beseffen, dat Duitschland zijne wapens van verweer niet uit de handen mag laten slaan;
- 2e. Duitschland en Oostenrijk zullen het Poolse vraagstuk oplossen;
- 3e. België zal na den oorlog een nieuw België zijn en zal in militairen en economischen zin geen voorpost mogen vormen tegen Duitschland, de Nederlandsche taal en volksaard zal in Vlaamsch België worden verzekerd;
- 4e. de Duitse grenzen zullen om militaire en politieke overwegingen worden verbeterd.

12 Maart publiceerde *Wolff* het antwoord van Duitschland op de navraag van de regeering der Vereenigde Staten nopens aanvallen op de „Sussex” en andere stoomschepen. De Duitse regeering neemt aan, dat de „Sussex” niet door de Duitse marine is getorpedeerd en verklaart zich bereid, de zaak te brengen voor eene gemengde commissie van onderzoek overeenkomstig de Haagsche Conventie. Zij stelt

op den voorgrond, dat de geheele zee door drijvende mijnen en niet gezonken torpedo's gevaarlijk is.

De Amerikaansche regeering heeft hiermede geen genoegen genomen en in April eene nota overhandigd, waarin met verbreking der diplomatieke betrekkingen wordt bedreigd, wanneer Duitschland de wijze van oorlogvoeren ter zee niet wilde wijzigen (zie V. S. v. A.).

Van regeeringswege is een beroep gedaan op de landbouwers om vethoudende gewassen te kweken.

Het vleeschrantsoen te Berlijn is op 150 gram per hoofd gesteld.

Met Roemenië is een handelsverdrag gesloten (zie Roemenië).

De 4e oorlogsleening heeft ruim 10.6 milliard Mark opgebracht.

OOSTENRIJK-HONGARIJE. Aan de regeeringen der onzijdige staten is eene nota overhandigd, waarin geprotesteerd wordt tegen het torpedeeren van het hospitaalschip „Electra”.

Dr. F e l l n e r berekent de inkomsten van het volk in Oostenrijk op 12.564 milliard kr. en van het Hongaarsche volk op 6.741 milliard kr. Het volksvermogen in Oostenrijk wordt op 84.73 milliard kr. geschat, voor Hongarije op 41.52 milliard.

De inschrijvingskoers voor de $5\frac{1}{2}\%$ Oostenrijksche oorlogsleening is vastgesteld op 93% , de 6% Hongaarsche oorlogsleening op 91.9% .

De drie vorige leeningen brachten gezamenlijk 12670 millioen kronen op.

De Landdag van Istrië is ontbonden omdat de politieke strijd der partijen alle landelijke bestuursmaatregelen onmogelijk maakte. Er is eene bestuurscommissie ingesteld.

Volgens de Berlingske Tidende is met de Bulgaarsche regeering overeenstemming verkregen voor de grensregeling in Servië.

ITALIË. Met Engeland is eene overeenkomst gesloten dat ook Italiaansche vertegenwoordigers zullen worden benoemd bij de Egyptische gemengde rechtbanken, waardoor de rechtspositie van de Italiaansche onderdanen beter verzekerd is.

De rechten der vreemdelingen zijn onder Turksch bestuur bij de z.g. capitulaties geregeld, eene regeling die door het Engelsch bestuur tot nu toe is gehandhaafd. Na het uitbreken van den oorlog is echter Abbas Hilmi afgezet en Egypte als afzonderlijk sultanaat tot Engelsch protectoraat verklaard. De Engelsche regeering stelt zich voor, na afloop van den oorlog met medewerking van de contracteerende groote mogendheden de capitulaties op te heffen, waarin Italië in beginsel heeft toegestemd.

Van de voorrechten, voortvloeiende uit de Italiaansch-Marokkaansche capitulaties is ten behoeve van het Fransche bestuur in Marokko afstand gedaan.

Ter vermindering van de vrachtmoeilijkheden heeft de Engelsche regeering zich bereid verklaard, 70 stoomschepen van 5000 ton ter

beschikking te stellen om 350.000 ton graan naar Italië te brengen, tegen dezelfde prijzen die Engeland zelf aan de reeders betaalt.

Engeland heeft in overeenstemming met Frankrijk en Rusland het recht van bezetting van de 12 zuidelijke Sporaden-eilanden in de Egeïsche Zee thans indirect erkend, waarin de regeering te Londen, zoolang Italië tot het drievoudig verbond behoorde, nimmer heeft willen toestemmen.

Aan Griekenland is n.l. verboden, zich in de toekomst met de approviandeering dezer eilanden in te laten.

Van deelneming aan den oorlog buiten Italië, Walona uitgezonderd, is tot nu toe nog niets gebleken.

De Minister van Oorlog Zupelli is afgetreden en opgevolgd door generaal Morrone.

De rede van Sonnino half April in de Kamer gehouden, bevatte behalve de vermelding van de hierboven medegedeelde verdragen betreffende Egypte en Marokko, weinig belangrijks.

FRANKRIJK. Van Fransche zijde wordt bericht dat het Oostenrijksche hospitaalschip „Electra” (zie vorig Verslag Oostenrijk) niet de voorgescreven kenteekenen droeg. Een onderzoek is echter ingesteld.

Op de Parijsche conferentie der Bondgenooten einde Maart is overeengekomen dat, behalve de reeds vastgestelde eenheid van handelen in de krijgsoperaties, ook eenheid zal worden gebracht in de maatregelen op handelsgebied, die door de aanstaande economische conferentie zullen worden uitgewerkt. Te dien einde zal o. m. te Parijs een permanent comité der Bondgenooten in het leven worden geroepen, zal een internationaal vrachtbureau worden georganiseerd en zullen middelen worden gezocht om de kosten van het zeevervoer evenredig te doen drukken op al de Verbondenen (zie o. m. de berekeningen van de *Matin* in het vorig Verslag).

De dagelijksche oorlogskosten in Frankrijk worden op 93 miljoen frs. berekend. Met de z.g. „bons” en „obligations” voor de Nationale Defensie en de oorlogsleening van 15 milliard in November 1915 waren de oorlogskosten tot en met de eerste maanden van 1916 gedekt. Einde Maart is opnieuw een decreet uitgevaardigd, waarbij de Fransche Bank gemachtigd wordt, haren bankbiljettenomloop van 15 tot 18 milliard te verhoogen.

De ongeregeldheden die voorkomen in de koloniën van Indo-China wijt Ernest Outrey in de *Echo de Paris* behalve aan de verkeerde wervingspraktijken, waardoor veel ontevredenheid ontstaat, voornamelijk aan de actie van de Duitsche ambtenaren in het naburige Siam. Verwijdering van deze ambtenaren acht hij noodzakelijk om weder tot normale toestanden terug te keeren.

Gustav Hervé wekt de Fransche democraten op om zich te verenigen tot eene nieuwe partij der Nationale Socialisten, die zich zal moeten keeren, tegen eene minderheid, die voor onmiddellijk herstel

van den vrede is op den status quo ante en die zal moeten samenwerken met de andere partijen op de volgende beginselen:

Ontwikkeling van handel en nijverheid.

Meer zelfbestuur voor verschillende streken.

Maatregelen tegen ontvolking.

Strijd tegen den alcohol.

Ontwikkeling van het kapitaal voor de lotsverbetering van arbeiders en boeren.

De regeering heeft in de Kamer een ehec geleden. Het wetsontwerp voor de verlaging van de leeftijdsgrens voor generaals en kolonels, nog door minister Gallieni ingediend, is met 254 tegen 218 stemmen verworpen. Deze uitslag is het werk van de linksch-republikeinsche meerderheid, die nog verder strekkende maatregelen wilde nemen en blijkbaar niet tevreden is met de opperste leiding in het leger. Men wees naar de tijden van den grooten Napoleon, toen jonge generaals den zege bevochten. Bezieling, besluitvaardigheid, vermetelheid, ondernemingsgeest, zedelijke en lichamelijke kracht achtte men te behooren tot de prerogatieven van de jeugd. Men wilde de jonge krachten naar boven halen, hetgeen met het regeeringsontwerp (zie vorig Verslag) niet te bereiken is. Meer werkzaamheid, meer initiatief en meer oorlogszin mag na 20 maanden worden verwacht.

De nieuwe Minister van Oorlog, die het wetsontwerp had overgenomen, wees op het verschil in legerleiding vergeleken met de tijden van Napoleon en deelde aan de Kamer mede, dat van de 111 generaals, die in Augustus 1914 waren uitgerukt en volgens deze wet te oud zouden zijn, er nog maar 20 in actieven dienst waren. Deze getallen bewijzen, dat in de hooge rangen reeds vele jonge krachten aanwezig zijn; de jongste generaal is 49.

Het parlement is tot 18 Mei verdaagd.

Eene motie, ingediend op de Conseil National van de Sociaal-democratische partij, om te voldoen aan den oproep van Camille Huysmans namens het internationale Secretariaat, ten einde te komen tot een weder aanknoopen der internationale verbindingen der Sociaal-democratie is met 1996 tegen 960 stemmen verworpen.

De landing van Russische troepen te Marseille kan voorloopig geen groote strategische beteekenis hebben. Die troepen kunnen echter de kern vormen van een grootere Russische troepeneenheid die in Frankrijk zal worden uitgerust en geoefend.

ENGELAND De algemeene dienstplicht, waarvoor de Northcliffe-pers in den laatsten tijd onafgebroken propaganda maakte, heeft bijna tot eene crisis geleid, waarbij door de voorstanders aan de Unionistische leden van het Kabinet verweten werd, hunne beginselen te verloochenen, en de tegenstanders bij monde van het parlamentslid Thomas met het ontketenen der arbeidershartstochten dreigden.

Door het Unionistische Oorlogscomité werd onder leiding van Car-

son besloten, aan de regeering den eisch te stellen, om algemeen dienstplicht in te voeren. Door bemiddeling van Bonar Law werd de indiening van eene motie, waardoor eene partijstemming zou worden uitgelokt, uitgesteld om de regeering bedenktijd te geven, oorspronkelijk tot 18 April. Door Lord Milner zou in het Hoogerhuis eene ongeveer gelijkkluidende motie ter stemming worden gebracht als door Carson in het Lagerhuis. 18 April verzocht Asquith uitstel voor zijne verklaring tot 25 April, aangezien in den boezem der regeering nog geene overeenstemming was verkregen.

20 April zou in de Kabinetsraad overeenstemming zijn verkregen over de voorstellen die bij het Parlement in eene geheime zitting zouden worden ingediend.

In de Engelsche parlementaire geschiedenis is eene geheime zitting een feit van bijzondere beteekenis.

Bij de besprekingen deelde Asquith mede, dat tusschen de departementen overeenstemming heerscht wat betreft de behoefte aan arbeidskrachten. Deensche arbeiders worden reeds voor den landbouw in Engeland beschikbaar gesteld.

De uitlatingen van Asquith naar aanleiding van de rede van den Duitschen rijkskanselier zijn zachter, dan zij vroeger pleegden te zijn. Duitschland zal niet worden geworgd, zal van de kaart van Europa niet behoeven te verdwijnen, het Duitsche nationale leven zal niet worden vernietigd, zelfs niet verminkt. Men zou eenige toenadering tusschen de regels door kunnen lezen, al wordt het niet openlijk uitgesproken.

Ook Lloyd George heeft in het Lagerhuis de handelsconferentie der Entente besproken en daarbij het denkbeeld verworpen, den vrijhandel en tariefhervorming te berde te brengen. Weerwraak mag niet met zaken doen vermengd worden. Op de conferentie moet van gedachten worden gewisseld, zonder dat de partijen zich bij voorbaat binden.

Er zijn commissies benoemd om den Minister van Handel voor te lichten voor de organisatie van enkele bedrijven na afloop van den oorlog.

De volgende nota's tusschen de Engelsche en Amerikaansche regeeringen zijn gepubliceerd: 26 Januari heeft de Amerikaansche regeering geprotesteerd tegen de Engelsche wet van 23 December 1915 waarbij het handeldrijven met den vijand ook in neutrale landen is verboden. In zijn antwoord van 16 Februari verdedigt Grey het goed recht van Engeland om bij hare eigen onderdanen het recht van handeldrijven te beperken. Hij belooft echter, dit recht met zorg te zullen uitoefenen, om onnoodige schade aan den onzijdigen handel te voorkomen.

Sir George Paish, financieel raadsman van de Schatkist, heeft medegedeeld, dat het gemeenschappelijk inkomen sedert den oorlog van 2800 tot 3000 mill. pond sterling per jaar is gestegen. Het binnenslandsch maatschappelijk vermogen bedraagt 17000 mill. p. st., terwijl tn overzeesche fondsen 4000 mill. p. st. zijn belegd. Hij betoogt ten slotte, dat, rekening houdend met den goudvoorraad en leeningen aan

koloniën en bondgenooten, tot nu toe alle oorlogskosten bestreden zijn uit de inkomsten, zonder het nationaal vermogen noemenswaard aan te spreken.

De begrooting van het komende dienstjaar is berekend op 1825 mill. p. st. aan uitgaven. Hiervan zullen 1323 mill. door leening moeten worden verkregen, terwijl 502 mill. door verhoogde belastingen zal worden opgebracht. Niettegenstaande deze enorme uitgaven — de oorlog kost in Engeland thans p.m. 4.5 mill p. st. per dag — acht men over het algemeen de geldelijke positie gunstig. De Engelsche staatsschuld zal van 720 mill. p. st. in Augustus 1914, in April 1917, met de tekorten over de 3 dienstjaren, met 2.887 mill. p. st. vermeerderd zijn (de 800 mill. die aan de bondgenooten geleend zijn inbegrepen).

Uit de verhoogde belastingen, die thans reeds meer dan 300 mill. p. st. per jaar bedragen, kunnen rente en aflossing gemakkelijk worden bestreden.

De vrees voor gebrek aan laadruimte neemt gaandeweg toe, sedert de Duitsche onderzeevloot hare bedrijvigheid, wellicht door verbetering aan de duikbooten zelf, heeft vermeerderd. In reederskringen is men bevreesd, dat de onzijdigen zullen worden afgeschrikt om ladingen voor Engeland aan te nemen. Door het groot aantal schepen, dat voor oorlogsdoeleinden wordt benut, p.m. 40⁰/₁₀, is de aanvoer reeds voor meer dan $\frac{1}{3}$ deel op vreemde koopvaarders aangewezen.

Er gaan reeds stemmen op om de Engelsche vrachtvaart te verbieden naar onzijdige havens, zoolang daar vijandelijke schepen ongebruikt eene veilige ligplaats vinden, met de toezegging van de Engelsche regeering, dat voorstellen van onzijdige regeeringen om vijandelijke schepen, bij hen in gebruik genomen, voor inbeslagneming te vrijwaren, nauwgezet zullen worden overwogen.

De maatregel, dat Duitsche kolen voor prijsmaking vatbaar worden verklaard is geheel in overeenstemming met de bekende Order in Council van Maart 1915, doch gepaard met den eisch dat schepen, die Engelsche bunkerolen innemen, 30⁰/₁₀ der laadruimte voor den Engelschen vrachtdienst zullen beschikbaar stellen, is hij willekeurig en onbillijk voor de neutralen en met het kennelijk doel uitgevaardigd om in het gebrek aan laadruimte door dwang te voorzien.

Goud, zilver, papiergeld, alle verhandelbare waarden en realiseerbare obligaties zijn tot volstreckte contrabande verklaard

Volgens eene nieuwe Order in Council is art. 19 van de Londensche Zeerechtdeclaratie buiten werking gesteld. De vijandelijke bestemming van goederen naar neutrale havens wordt verondersteld te bestaan „indien de goederen geconsigneerd zijn aan of voor een persoon die, tijdens den tegenwoordigen oorlog, ingevoerde contrabande-goederen vervoerd heeft naar gebied, behoorende aan of bezet door den vijand”. Hiermede worden in de eerste plaats getroffen de firma's die op de z.g. zwarte lijst staan.

Chamberlain heeft zich in het Lagerhuis over Mesopotamië openhartig uitgelaten. Er schijnt aan de organisatie veel te hebben ontbroken, vooral wat betreft den geneeskundigen dienst. De expeditie had eene afmeting aangenomen, waartegen het Britsch-Indische Legerbestuur niet was opgewassen.

Een nieuwe aanval der Engelschen begin April op de stelling bij Fehalieh heeft weinig succes opgeleverd. Generaal Aylmer is vervangen door Generaal Gorringe.

Uit eene verklaring van Redmond blijkt, dat de beweging voor Home Rule (zie vorig verslag) is gecombineerd met eene productsche anti-recruteeringscampagne. Hij acht zulks een misdaad tegen de Iersche zaak.

De opperbevelhebber in Egypte, Generaal Maxwell, is door Generaal Murray vervangen en naar Engeland vertrokken.

De Australische minister van verdediging heeft te Sydney medegedeeld, dat weldra een zesde Australische divisie zal worden gevormd.

RUSLAND. Bij de behandeling van de begrooting van Buitenlandsche Zaken heeft Miljoekof, de leider der oppositie, in de Doema eene lange en zeer toegejuichte rede gehouden, naar aanleiding van beschouwingen van den sociaal-democratischen afgevaardigde Tsjeidze, die gezegd had dat het Russische volk tegen een oorlog was, die door de regeering werd gevoerd. Hij bepleitte het goed recht van een uitweg naar zee voor Servië, doch datzelfde recht komt ook Rusland toe. De Dardanellen moeten of Russisch of Turksch zijn (dit klinkt reeds anders dan vroeger), doch in geen geval Duitsch.

Armenië moet zelfbestuur krijgen; Oostenrijk-Hongarije is rijp voor likwidatie; alleen Duitschland is een gevaarlijke vijand en zoolang Duitschlands beginsel, dat macht boven recht gaat, niet is vernietigd, is er van een vredesvoorzicht geen sprake.

Het verbod van uitvoer naar Roemenië schijnt in verband te staan met het afsluiten van eene handelsovereenkomst met Duitschland.

Generaal Broesilof is benoemd tot Opperbevelhebber der legers aan het zuidwestelijke front, ter vervanging van Iwanof.

Ook de Minister van Oorlog Poliwanoef is einde Maart afgetreden en vervangen door Sjoewajef. Reden onbekend. Hij is belast met het bevel aan den Strypasector.

De Russische regeering heeft geprotesteerd tegen het torpedeeren van het hospitaalschip „Portugal” in de Zwarte Zee.

De berichten van troepenverzamelingen in Finland zouden in verband staan met eene oproerige stemming der bevolking. Volgens berichten uit Zweden hebben reeds talrijke arrestaties plaats gehad.

DENEMARKEN. Na de mislukking van den oogst op de Deensche Antillen hebben de planters, verstoken van de noodige hulp, te Kopen-

hagen een verzoekschrift ingediend om de eilanden aan de Vereenigde Staten van N. Amerika te verkoopen. Het aanbod der Vereenigde Staten van 4 mill. dollars in 1901 is indertijd van de hand gewezen, doch men acht het in Amerikaansche kringen niet onwaarschijnlijk, dat de meerderheid der Deensche volksvertegenwoordiging bij een hooger bod wel voor afstand te vinden is.

De uitgaven voor de mobilisatie over het jaar 1915—16 worden thans als volgt begroot;

48 mill. kr. voor het leger;
9 " " " " de vloot.

Ook de Deensche brieven- en pakketpost van Denemarken naar de Deensche Far-Oer wordt thans door de Engelschen onderzocht.

ZWEDEN. De Ford-commissie te Stockholm heeft een beroep gedaan op de regeeringen der neutrale landen om eene poging te doen tot bemiddeling in den Europeeschen oorlog.

De onzijdige conferentie heeft een manifest uitgevaardigd, waarin de volgende beginselen worden uitgewerkt:

- A. Recht van zelfbepaling der volkeren.
- B. Recht van alle landen op vrije economische ontwikkeling.
- C. Vrijheid der zeeën.
- D. Een parlementaire contrôle op de buitenlandsche politiek moet in de onderscheidene staten worden ingevoerd.
- E. Internationale organisatie voor het instandhouden van ongestoorde betrekkingen van de volkeren tot elkander.
- F. Ontwapening.
- G. Algemeen statencongres.

De leiders van de jong-socialistische partij zijn wegens het verspreiden van een manifest, van hoogverraad beschuldigd, in arrest gesteld. Zij achten vele aanwijzingen gunstig voor de activisten om Zweden aan de zijde der Centralen in den oorlog mede te sleepen. In Finland zou een oproer dreigen; Engeland bedreigt den Zweedschen handel; veel Duitsch kapitaal is in Zweedsche ondernemingen belegd en in hof- en regeeringskringen zijn de sympathiën overwegend Duitsch. Het manifest spoorde aan tot eene algemeene werkstaking, met eene bedreiging om de gehoorzaamheid aan de regeering op te zeggen, wanneer het land in een oorlog werd gedreven.

15 leden van de Zweedsche Arbeiderspartij uit den Rijksdag hebben een nieuwe linksche groep gevormd.

De Engelsch-Russische post gaat thans over Wladiwostok.

De regeering overweegt maatregelen om aan Zweedsche schepen de vrachtvaart tusschen buitenlandsche havens te verbieden.

NOORWEGEN. Met 91 tegen 14 stemmen heeft het Storting eene wijziging in de grondwet aangenomen, waardoor vrouwen in Noorwegen minister kunnen worden.

ZWITSERLAND. 31 December j.l. bedroeg de geconsolideerde staatschuld van Zwitserland 405.520.000 frs., waarvan 180 mill. behoort tot de mobilisatieleeningen.

Een jaar tevoren bedroeg de staatsschuld 224.810.000 frs. De vlottende schuld bedroeg op 31 December j.l. 105.500.000, de totale staatsschuld derhalve 511.020.000, tegen 280.810.000 frs. een jaar tevoren.

Duitsche vliegers hebben bij vergissing op Porrentruij bommen geworpen. De Duitse regeering heeft den Bondsraad haar groot leedwezen betuigd en medegedeeld, dat de schuldige vliegers gestraft en van hun post verwijderd zijn.

In Zwitsersche handelskringen is men zeer bevreesd voor een wetsvoorstel der Fransche regeering om den invoer van verschillende artikelen, ter verbetering van den wisselkoers, te verbieden.

LUXEMBURG. In de Luxemburgsche Kamer is de benoeming van een vertegenwoordiger bij den Heiligen Stoel ter sprake gebracht. Van regeeringszijde is ernstige overweging van dit vraagstuk toegezegd.

SPANJE. Volgens berichten uit de Dépêche de Toulouse komen de voorstellen van den Minister van Oorlog voor de reorganisatie van het leger op het volgende neer:

Zonder de gendarmerie en de dépôts zal de oorlogssterkte 500 tot 570 000 man bedragen. De vredessterkte zal zijn:

in Spanje 80.000 man;

in Afrika 51.000 man;

op de Balearen 4200 man;

op de Canarische eilanden 2000 man.

PORTUGAL. 7 April werd uit Lissabon aan de Dépêche de Toulouse geseind, dat de lichtingen 1911 tot 1916 eerstdaags zullen worden opgeroepen

Berichten dat reeds Portugeesche troepen op het Westfront zouden zijn verschenen, moeten in verband met bovenstaande voorloopig als voorbarig worden beschouwd.

Na eene kabinetscrisis is door tusschenkomst van den president de ontslagaanvraag ingetrokken.

Koning Manuel heeft tot zijne getrouwen in Portugal een telegram gezonden om alle politieke overwegingen op zijde te stellen en hunne diensten aan te bieden aan de regeering, ten behoeve van de gemeenschappelijke zaak der Verbondenen.

ALBANIË. Een Albaneesch comité te Genève heeft geprotesteerd tegen de annexatie van Noord-Epirus door Griekenland.

In eene vergadering van Albaneesche patriotten te Sophia wees de meerderheid Hertog Johan Albrecht van Mecklenburg, oud-regent van Brunswijk, als meest gewenschte souverain na den oorlog aan.

SERVIË. Kroonprins Alexander is met Pasjits te Parijs en te Londen feestelijk ontvangen; hij heeft tevens een bezoek gebracht aan de troepen op het Westfront.

Volgens verschillende berichten is de reorganisatie van de overblijfselen van het Servische leger op Korfoe voltooid en zullen de nieuwe Servische divisien naar Saloniki worden gezonden.

ROEMENIË. Door de Duitsche regeering is 7 April te Berlijn eene overeenkomst gesloten met Roemenië om den goederenruil te vergemakkelijken. Tusschen beide landen is in 1893 een handelsverdrag gesloten, dat op 31 December 1916 tegen 31 December 1917 kan worden opgezegd. De uitvoer der wederkeerige producten wordt toegestaan, voor zoover de eigen behoeften en het voorbehoud ten opzichte van oorlogsmaterieel het toelaten; het verlot tot uitvoer is onafhankelijk van tegenprestatien; ook de doorvoer van goederen uit andere landen wordt toegestaan. Gehoopt wordt, dat hierdoor de oeconomische betrekkingen tusschen Duitschland en Roemenië, die door den oorlog sterk geleden hebben, zooveel mogelijk zullen worden hersteld en vergemakkelijkt, terwijl door het militaire succes der Centralen de Donau een goeden en goedkoop weg voor de transporten levert. Roemenië zal zich o. a. bij de Centralen voorzien in zijne behoeften aan steenkolen, machines, kunstmest en chemicaliën. Vóór den oorlog nam Duitschland meer dan 22% van den totalen uitvoer van petroleum en benzine uit Roemenië; behalve deze artikelen zal thans Duitschland trachten, een belangrijk deel van de zeer groote hoeveelheden tarwe, gerst en maïs, die Roemenië jaarlijks levert, op te koopen. Daar ook Bulgarije en Turkije van hun overvloed van maïs en peulvruchten afstaan, moet het totstandkomen van het verdrag als een oeconomisch succes voor de Centralen worden beschouwd, temeer omdat kort geleden Rusland door een algemeen uitvoerverbod pressie op Roemenië heeft trachten uit te oefenen.

Waarschijnlijk is dit verdrag vooral een gevolg van de actie der landbouwers, wier belangen door de langdurige sluiting der Dardanellen zeer worden geschaad. In elk geval blijkt uit het totstandkomen van dit verdrag, dat de invloed der oorlogspartij tegen Duitschland in Roemenië in den laatsten tijd verzwakt is.

De Roemeensche regeering heeft *Derussi* afgevaardigd naar Sophia om verschillende oeconomische vraagstukken, vooral omtrent den doorvoer van Bulgaarsche goederen, met Bulgarije op te lossen.

Er hebben groote veranderingen in het legerbestuur plaats gehad; verschillende bevelhebbers zijn door jongere officieren vervangen.

De zitting van het parlement is 17 April gesloten; de Kamer heeft tevoren de oproeping van de lichte 1917 goedgekeurd.

De politieke weekoverzichtschrjver van het Algemeen Handelsblad vermeent, dat de krachtige militaire voorbereidingen van Roemenië bewijzen, dat de regeering van plan blijft om ter verwezenlijking van

de Grooter-Roemeensche idealen zich op het gunstige oogenblik aan te sluiten bij den overwinnaar in den grooten Europeeschen strijd.

GRIEKENLAND. Griekenland heeft nagenoeg gelijktijdig protestnota's gezonden naar Berlijn en Parijs over het Duitsche vliegerbombardement van Saloniki en de arrestaties in de haven te Patras van kapiteins van Duitsche geïnterneerde schepen door de bemanning van een Fransche torpedoboot.

Reuter meldt, dat Griekenland van de Entente geëischt heeft, de stad Saloniki te ontruimen, om verdere schade te voorkomen.

De verhouding tusschen de Grieksche regeering en de Entente is weer meer gespannen geworden; Skoelodis weigerde in discussie te treden over eene eventueele bezetting door de Geallieerden van de spoorwegen Patras—Athene en Athene—Larissa.

De Franschen hebben thans den geheelen spoorweg Saloniki—Florida bezet en in eigen beheer genomen.

De Engelsche en Fransche gezanten hebben aan den Griekschen minister-president medegedeeld, dat hunne regeeringen besloten hebben, vlootbases te stichten op zekere punten van de Jonische eilanden, o. a. op Kephalaria en in de Aegeïsche Zee, met inbegrip van Kreta. Minister Skoelodis protesteerde hiertegen.

Deze nieuwe moeilijkheden voor Griekenland hangen waarschijnlijk samen met de aanstaande transporten der op Korfoe nieuw georganiseerde Servische divisien naar Saloniki, die de Entente zooveel mogelijk wil beveiligen tegen het Duitsche duikbootengevaar.

De Fransche consul-generaal te Candia heeft uitlevering van de Duitschers op Kreta geëischt; deze zijn daarop naar het binnenland gevlucht; de Entente verdenkt hen in verbinding met Duitsche duikboten te staan. De kust van Kreta wordt door oorlogschepen geblokkeerd; Fransche troepen zijn in de Soedabaai geland. De Grieksche regeering heeft krachtig geprotesteerd.

De Grieksche regeering heeft aan de gezanten van Frankrijk, Engeland, Italië en Rusland een gelijkluidend antwoord op de nota over de inlijving van Noord-Epirus overhandigd. In dit antwoord wordt gezegd, dat de in Griekenland geldende burgerlijke wetgeving tot het nieuwe gebied uitgebreid is om redenen van huishoudelijken aard. De Grieksche regeering meent, dat deze kwestie overigens op het vredescongres aan de orde zal komen.

Verschillende berichten vermelden kleine wrijvingen aan de Epirotische grens tusschen Grieken en Italianen.

Rhallis heeft Dragoemis opgevolgd als Minister van Financiën; Chatzakos is benoemd tot Minister van Justitie.

Venizelos voert in de pers actie tegen den Griekschen koning; hij verwijt aan de regeering gebrek aan autoriteit en misbruik van de kroon. Tegelijk heeft hij zich candidaat laten stellen voor een

zetel in het Grieksche parlement, terwijl bij alle tusschentijdsche verkiezingen Venizelisten candidaat zullen worden gesteld.

Generaal Sarrail heeft de uitgave van het Grieksche blad „Nea Alitheia” verboden en de bureau's van deze krant doen bezetten.

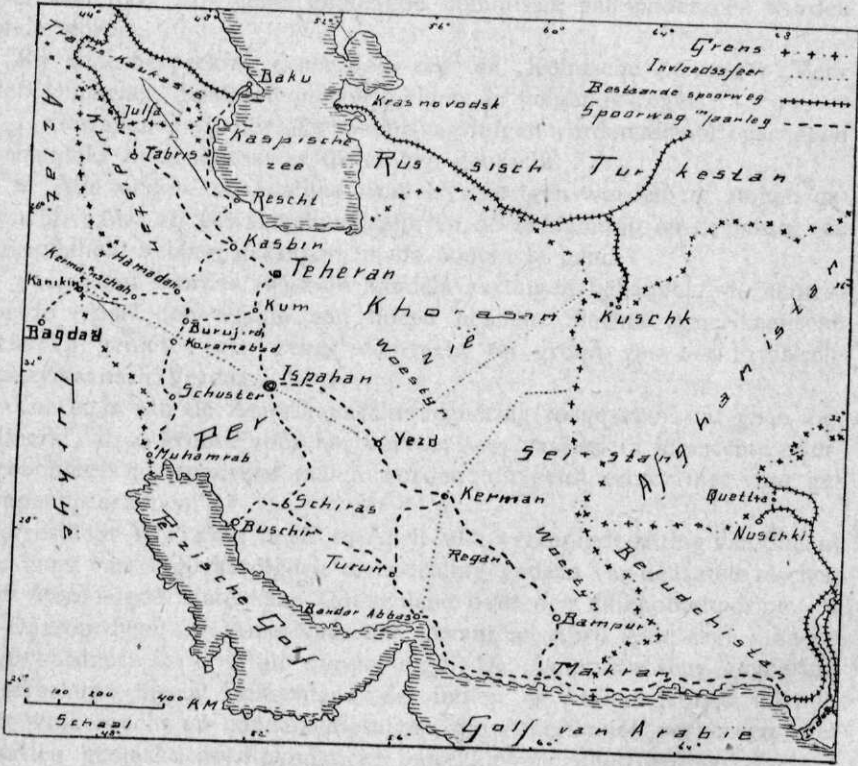
TURKIJE. De Constantinopelitaansche correspondent van de Nieuwe Rotterdamsche Courant geeft in het avondblad B van 28 Maart eene belangrijke beschouwing over den toestand op de Turksche gevechtsfronten. Hij wijst erop, dat de verovering van Erzeroem en Tribizonde geen verstrekkende gevolgen heeft; het ontbreken van wegen maakt het aan het Russische leger onmogelijk, verder door te dringen, terwijl het Turksche leger, thans ruim 1½ miljoen man sterk, afgezien van de vrijwillige hulptroepen en de reserve van ½ miljoen 45—50-jarigen, nu door de rechtstreeksche verbinding met Duitschland behoorlijk bewapend en uitgerust is. De gevolgen hiervan zijn reeds in Mesopotamië tegen de Engelsche Bagdad-expeditie gebleken.

Er heerscht te Constantinopel schaarschte aan velerlei onontbeerlijke artikelen door een te grooten uitvoer en een totaal gemis aan arbeidsorganisatie en verkeersmiddelen. De Turksche pers komt hiertegen in verzet en richt zich daarbij vooral ook tegen het Duitsch-Oostenrijksch syndicaat tot het monopoliseeren van inkoop en uitvoeren van grondstoffen. De regeeringen der Centrale Mogendheden hebben dezen maatregel getroffen om het ophoopen en speculeeren van kooplieden te voorkomen; deze inkoopcommissie is een filiaal van de „Deutsche Orient-Gesellschaft” te Bremen (ook te Sophia is eene „Kommission für den Einkauf von Rohstoffen für Oesterreich-Ungarn und Deutschland” ingesteld); de Turksche pers noemt het kwaad van het inkoopmonopolie erger dan de opkoopspeculatie; zij eischt derhalve volle vrijheid voor alle transacties; voorgesteld wordt als tegenmaatregel een verkoopsmonopolie in te stellen, zoodat niets zal mogen worden uitgevoerd zonder het „visum” van het syndicaat.

PERZIË. In 1913 heeft de Engelsche regeering van de petroleumwinning in Perzië een staatsbedrijf gemaakt (zie het Mil. Pol. Maandoverz. Mil. Spect. van Juli 1914 blz. 530). De Engelsche concessies omvatten geheel Perzië behalve de 5 noordelijke provinciën. De Russen hebben door de verovering van Ispahan de uiterste zuidelijke grens van de hen toegewezen invloedssfeer bereikt. Rukken zij thans voort tot aan de Perzische Golf, dan is dit rechtstreeks in strijd met de Engelsche belangen in Perzië. (Zie de Schets.)

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA. De Geallieerden hebben Lansing's voorstel tot ontwapening van alle koopvaardij-schepen elk voor zich van de hand gewezen.

Op de Amerikaansche nota om inlichtingen over het torpedeeren van schepen, waarop zich Amerikaansche onderdanen bevonden, heeft

de Duitse regeering 10 April geantwoord, dat de „Berwind Vale”, de „Englishman”, en de „Eagle Point” getorpedeerd zijn, omdat zij niet voldeden aan het sein om te stoppen. Omtrent de „Manchester Engineer” verzoekt Duitschland om nadere opgaven. De „Sussex” is volgens de Duitse regeering waarschijnlijk niet getorpedeerd, doch op eene mijn geloopt; wel is waarschijnlijk te zelfder tijd en plaats een schip van het Arabic-type getorpedeerd. De Duitse regeering is genegen, de zaak verder te onderzoeken; wanneer er verschillen blijven bestaan, zullen de feiten ingevolge de Haagsche Overeenkomst van October 1907 aan eene gemengde commissie van onderzoek worden onderworpen.

Bij eene bespreking dezer nota zegt de „Kölnische Zeitung”: „Voor den Duitzen duikbootenoorlog gelden de volgende regels:

1. Gewapende vijandelijke handelsvaartuigen worden als oorlogschepen behandeld en zonder meer tot zinken gebracht.

2. Alle andere vijandelijke handelsvaartuigen worden tot zinken gebracht, nadat zij gewaarschuwd zijn en de bemanning en de passagiers gelegenheid hebben gekregen, in de booten te gaan.

3. Evenzoo worden neutrale handelsvaartuigen behandeld, die contrabande voor den vijand aan boord hebben. Slechts Amerikaansche schepen genieten een zeker voorrecht op grond van het Pruisisch-Amerikaansch Verdrag.

Voorts is aan de Amerikaansche regeering toegestaan, dat geen z.g. „liners”, d. z. groote voor het vervoer van passagiers ingerichte overzeebooten, getorpedeerd zullen worden; dit geldt echter niet voor gewapende schepen.”

President Wilson heeft 19 April in de vereenigde zitting van Senaat en Huis van Afgevaardigden mededeeling gedaan van de laatste eischen der Vereenigde Staten aan Duitschland over den duikbootenoorlog.

Daarop heeft de Amerikaansche gezant 20 April eene zeer scherpe antwoordnota te Berlijn overhandigd. De Amerikaansche regeering waarschuwt hierin Duitschland, dat indien de aanvallen in strijd met het volkenrecht op handelsvaartuigen, die Amerikanen vervoeren, niet worden gestaakt, de diplomatieke betrekkingen zullen worden afgebroken. De Amerikaansche regeering is bereid, met Duitschland overleg te plegen, hoe de duikbootenoorlog zou kunnen worden voortgezet, nadat Duitschland zal hebben verklaard, dat het de huidige methoden heeft laten varen. De nota stelt geen termijn, maar eischt, dat onmiddellijk voldaan worde aan de gestelde voorwaarden. Aan de nota zijn toegevoegd de getuigenissen door de regeering ontvangen in zake de „Sussex”. De gelijkheid van tijd en plaats van den aanval op de „Sussex” en den aanval, die naar Duitschland toegeeft, in dezelfde buurt door eene Duitse duikboot is gedaan, acht Wilson overtuigend voor de Amerikaansche opvatting. Tevens wordt betuigd, dat de gevonden stukken metaal op de „Sussex” afkomstig zijn van eene Duitse torpedo.

Een vijfhonderdtal aanzienlijke Amerikanen heeft een adres gericht tot de volken van de geallieerde landen, waarin zij hunne sympathie met de Entente uitspreken.

Door de onthullingen van den Duitschen spion Von der Goltz, die in Engeland in hechtenis is genomen, zijn in Amerika verschillende personen gevangen genomen, beschuldigd van plannen om bruggen, spoorwegemplacements, enz. aan de Amerikaansch Canadeesche grens te vernielen. In verband met de complotten om het Witlandkanaal e. a. te vernielen, is Von Igel, de secretaris van Von Papen, gearresteerd, waarbij op verschillende documenten beslag is gelegd; de Duitse gezant protesteerde hiertegen op grond van immuniteit.

In het Huis van Afgevaardigden werd 14 October 1914 door Jones voorgesteld, aan de Philippijnen binnen 8 jaar onafhankelijkheid te verleenen; na door Wilson te zijn gewijzigd in dien zin, dat de Philippijnen niet eerder dan na 2 jaar, maar uiterlijk 4 Maart 1921 eene Republiek moesten worden, nam de Senaat 4 Februari het wetsontwerp aan. Algemeen acht men de Philippijnen nog niet rijp voor zelfbestuur. Indien het bestuur aan de inlanders zou worden overgelaten, is een exodus van blanken op groote schaal te verwachten; zeer groote financiële belangen zouden daarmee worden geschaad, terwijl het vreemde kapitaal zich dan waarschijnlijk geheel zou terugtrekken. Het Huis van Afgevaardigden zal nog over het gewijzigde ontwerp moeten beraadslagen. Verwacht wordt, dat de Vereenigde Staten zich in elk geval het recht zullen voorbehouden tot het bezetten van vlootstations in de Philippijnen en een protectoraat zullen instellen. Algemeen worden echter de plannen der Vereenigde Staten ongunstig beoordeeld, ook in den Archipel zelf. Men veronderstelt, dat de Vereenigde Staten zich liefst zoo spoedig mogelijk van de Philippijnen wenschen te ontdoen, uit vrees dat deze in de toekomst aanleiding zullen geven tot moeilijkheden en verwickelingen. De gevolgen daarvan zullen dan echter onvermijdelijk leiden tot eene Japansche overheersching van den Archipel.

MEXICO. Hoewel overeengekomen was, dat de Amerikaansche strafexpeditie tegen Villa steden of dorpen zou vermijden, bezette Major Topkins de stad Parral, hetgeen aanleiding gaf tot een bloedig gevecht met Mexicanen.

Amerika schijnt niet op Carranza te zullen kunnen vertrouwen, hoewel de tuchtiging van Villa's bendes nauwelijks is begonnen, heeft hij in eene nota — onder voorwendsel dat de bandietenroepen thans verstrooid zijn — het terugtrekken van de Amerikaansche legermacht verzocht. Dit voorstel schijnt echter te zullen worden overwogen, omdat Wilson het waarschijnlijk niet op een oorlog met Mexico zal willen laten aankomen.

De Chicago-Economist meldt, dat er plannen bestaan om de groote Amerikaansche belangen in het aangrenzende deel van Mexico voor goed te beveiligen door aankoop van dit Mexicaansche gebied; zelfs

zou de reis van Kolonel House naar Europa hiermede in verband gestaan hebben; voorloopig zou iedere finantieele hulp den Mexicaanschen Staat ontzegd worden.

Het land wordt onder de huidige omstandigheden door tegenrevoluties van de verschillende bekende politieke leiders bedreigd.

JAPAN. Japan heeft besloten, tegen eene schadeloosstelling van ongeveer 1.8 mill. Yen 3 oorlogschepen, aan Rusland af te staan, die het gedurende den Russisch-Japanschen oorlog veroverd had.

Japan heeft een handelsverdrag met Bolivia gesloten.

CHINA. De republiek is weer hersteld in China, doordat Yoean Sji Kai heeft afgezien van den hem aangeboden troon. Aan de door Yoean Sji Kai zelf gestelde voorwaarde voor het herstel der monarchie, dat de rust en orde niet zouden worden verstoord, is door den opstand niet voldaan. Er bestaat echter in voornamelijk Chinese kringen weinig hoop, dat het besluit van Yoean Sji Kai den opstand zal bedwingen.

Van geheel Zuid-China, p.m. 1.6 mill. K.M.² groot met p.m. 109 mill. zielen, hebben zich reeds zes provincies met bijna 1.3 K.M.² met 75 mill. zielen afgescheiden, alleen Hoenan en Foekien hebben zich niet bij de beweging aangesloten. De provincie Kwangsi heeft de zijde der opstandelingen gekozen door zich onzijdig te verklaren. Ook de provincie Kwantoeng met de hoofdstad Kanton, het belangrijkste handelscentrum in het Oosten, heeft zich onafhankelijk verklaard. Daarna heeft zich de provincie Sjekiang met 14 mill. zielen in het Oosten van China onafhankelijk verklaard van het centrale gezag in China, waarop Kiangsi gevolgd is.

De Japansche Peking- en Jokohamabank heeft besloten, aan de Chinese regeering het surplus op de inkomsten uit de zoutbelasting, een mill. dollars groot, niet uit te keeren; de Europeesche banken hebben hunne overschotten volgens de leeningsovereenkomst uitbetaald.

Rusland en China hebben eene overeenkomst gesloten over den aanleg van eene spoorlijn, die het Siberische en het Chinese net zal verbinden.

Toean Sji Djoni heeft het minister-presidentschap en de portefeuille van oorlog aanvaard en zal een nieuw ministerie vormen; men hoopt dat hij als krachtig republikein het Zuiden tot rust zal brengen.

Men ziet thans in het Verre Oosten Japan en Rusland samengaan in hun streven om China te verzwakken.

F.

Overzicht van het Indisch Militair Tijdschrift 1916, No. 1 (Januari.)

De eerste aflevering van den nieuwen jaargang vangt aan met een opstel over „Lichte veldhouwitsers en zware Artillerie van het Veldleger”. Daarin geeft de 1e Luit. Rinkel een kort geschiedkundig overzicht van de ontwikkeling van het vraagstuk, of indeeling van materieel voor krombaanvuur en lange kanonnen van zwaarder kaliber en grooter dracht dan de huidige veldvuurmonden bij een veldleger wenschelijk of noodzakelijk is en zoo ja, welke verhoudingen en welke organisatie dan het meest wenschelijk zijn. Daarna volgt een overzicht van de wijze, waarop de verschillende oorlogvoerende mogendheden dit vraagstuk hebben trachten op te lossen en wel voor zoover zulks het technische gedeelte betreft.

In het volgend artikel „De waardeering der Veldversterkingskunst in het Ned. Indische leger” betoogt luitenant Treffers, dat het ook in onze Indische terreinen zal kunnen voorkomen, dat een loopgravenstrijd evenals thans op de oorlogstooneelen in Europa gevoerd zal moeten worden. In verband daarmee wenscht hij, dat in Indië meer aandacht dan tot dusverre aan de Veldversterkingskunst zal worden besteed en dat in een pioniersvoorschrift of -leidraad worden aangegeven de algemeene inzichten van het legerbestuur aangaande het doel en de tactische grondslagen der versterkingen, de keuze van de lijn van weerstand, bevordering van eigen vuuruitwerking, tracé en inrichting van dekkingen, hindernissen, opruiming daarvan, groepsversterking en verzwaarde veldversterkingen. S. is van meening, dat zulk een voorschrift in eene bepaalde behoefte zal voorzien.

Daarna komt het Vervolg en het slot van het artikel „Onze Mitrailleur-schutters en hunne schietopleiding”. De Schrijver eindigt zijne beschouwingen met het uitspreken van het verlangen, dat het Voorloopig voorschrift van 1912 spoedig terzijde gelegd zal kunnen worden voor een up-to-date schietvoorschrift voor den Indischen mitrailleur, waarin bovendien de noodige ballistische gegevens zijn opgenomen.

In een opstel „Ambulancehonden” geeft Luit. van Kesteren eenige interessante en leerrijke mededeelingen omtrent de wijze van werken van Roode-Kruishonden, en zulks in verband met de waarschijnlijkheid dat binnen afzienbaren tijd ook het Indische leger over een voldoende aantal van deze nuttige dieren zal kunnen beschikken,

en mede in verband met het feit, dat er hoogst eigenaardige opvattingen over het onderwerp bestaan en soms de meest buitensporige eischen aan het optreden van ambulance-honden gesteld worden

Het „Dagboek der Commissie tot aankoop van legerpaarden en muil-dieren in China 1915” besluit de reeks van opstellen in deze aflevering, welke overigens de gewone rubrieken: Uit de practijk, Van alles wat, Uit de pers en Overzichten van Nederlandsche en van eenige buitenlandsche Militaire tijdschriften bevat. Aan het slot begint een nieuwe tactische oefening op de kaart, waarvan kapitein Sieburgh de bewerking op zich genomen heeft.

v. d. W.

Boekaankondiging.

Over de Staatkundige oorzaken van den huidige oorlog en de positie van Nederland in het conflict, door J. B. VAN HEUTSZ Jr. *Amsterdam*. D a l m e i e r s instituut voor zelfontwikkeling.

Ongetwijfeld is dit geschrift de lezing waard, al was het alleen reeds om de knappe overzichten der geschiedenis van de expansiën van Engeland, Rusland, Duitschland, Amerika en Japan, en de dientengevolge plaats gehad hebbende botsingen, waaraan S. beschouwingen vastknoopt over politieke verwickelingen, welke naar zijne meening nog te verwachten zijn.

Niet gaarne zouden wij alles willen onderschrijven wat de heer v. H. ons voorlegt, maar in zijn wensch, dat ieder Nederlander zich goed in het hoofd prente, dat wij in staat moeten zijn ons bezit, dat tevens al onze koloniën omvat, te verdedigen, wil het woord „onafhankelijkheid” niet slechts een holle klank voor ons blijven, voegen wij ons geheel aan zijne zijde.

Ook ligt er kracht in zijn kritiek op het gemis aan inzicht en staatsmanswijsheid bij de elkander in de sleur opvolgende autoriteiten. „Vijf mooie jaren” — roept hij uit — „heeft men onbenut voorbij laten gaan, nadat overal daadwerkelijk gezag (in onze koloniën) was gevestigd, en men daarna, zooals nooit voor dien, met kracht had kunnen werken aan de bevestiging van ons bezit. . . . Nooit heeft een bezit meer in de lucht gehangen dan dat van onze O. I. koloniën dan thans.”

„Er is maar één gevaar, dat is het weerloos laten van een zoo rijk van hulpbronnen voorzien gebied, dat tevens een zoo belangrijke strategische positie inneemt in een sfeer, die eerstdaags het tooneel wordt van eene nieuwe politieke regeling.”

Zulke dingen kunnen niet genoeg gezegd worden. Daarom bevelen wij de lezing van deze brochure in ruimen kring aan.

Aan de correctie had meerdere zorg besteed kunnen worden.

De gruwelen van den oorlog in Servië, door
Dr. VAN TIENHOVEN,

De Schrijver dezer brochure, die ook de beide vorige Balkanoorlogen heeft medegemaakt, doet zich in dit boekje kennen als een warm vriend van het Servische volk. Toch tracht hij het door hem waargenomene

zooveel mogelijk objectief weer te geven. Hetgeen ons van de Oostenrijksche troepen en hun optreden tijdens hun terugtocht op 21 Augustus wordt medegedeeld is buitengewoon afschuwwekkend. Talrijke foto's toonen ons mede, hoe de oorlog het dierlijke in den mensch kan doen opleven. De lugubere inhoud is in scherpe tegenstelling met den goeddelijken verhaaltrant.

Hoe worden de moreele eigenschappen in een leger aangekweekt en hoe krijgt men in verband hiermede een goed geoefenden troep? door J. C. ROELOFSEN, 1e Luitenant van het 20e Regt. Inf. 2de vermeerderde druk. 's *Gravenhage*, 1916. DE GEBROEDERS VAN CLEEF.

De Nederlandsche soldaat is over 't algemeen gewillig, gevoelig voor goede behandeling en voor belangstelling in zijn dagelijksch leven, doch is afkeerig van al wat zweemt naar aanstellerij. Dit heeft de S., die in zijn beroep blijkt op te gaan, zeer goed begrepen. Hij geeft in dit boekje eenige nuttige wenken voor den omgang met den troep. Hoewel verschillende onderwerpen slechts vluchtig worden aangeroerd, stemmen S.'s wenken tot nadenken; zij mogen allen officieren ter lezing worden aanbevolen.

De dood van Edyth Cavell. *Amsterdam*, A. H. KRUYT.

Dit boekje, met een walgingwekkend plaatje op den omslag, bevat een uitvoerig doch zeer eenzijdig relaas van de gevangenneming en de terechtstelling van Miss Cavell.

Orgaan der Ind. Off. vereeniging No 1.

In het openingsartikel van het eerste nummer van dit Orgaan zet het Voorloopig hoofdbestuur nog eens duidelijk het doel der Officiers-vereeniging uiteen en roert daarna een teer punt aan: de Vereeniging en de krijgstucht. Het bestuur geeft als zijne meening te kennen, dat, indien door de Vereeniging geen stap wordt gedaan zonder dat van te voren daarvan de draagwijdte en de gevolgen zijn overwogen, zij door haar voorbeeld kan strekken tot versterking der krijgstucht.

Behalve onderwerpen, meer de Vereeniging betreffende, bevat het eerste Orgaansnummer nog eenige onderwerpen van algemeen krijgskundigen aard, waardoor het een concurrent van het I. M. T. en het Orgaan der Indische Krijgskundige Vereeniging dreigt te worden.

Intusschen wenschen wij het orgaan veel voorspoed op zijnen levensweg.

Militievoorstellen voor Ned. Oost Indië.

In verband met de omstandigheid, dat de voorstellen betreffende de in Ned. Indië in te voeren weerplicht in vergaderingen e. d. herhaaldelijk verkeerd en onvolledig worden weergegeven, heeft het Bestuur der Indische Krijgskundige Vereeniging toestemming verkregen om de door het Legerbestuur aan de Regeering ingediende Militievoorstellen te publiceeren. Het bestuur heeft daarmede ongetwijfeld een goed werk gedaan. Een ieder kan thans kennisnemen van de gegeven opdracht en van de wijze, waarop het Legerbestuur daaraan heeft gemeend te kunnen voldoen. Het is hier evenwel niet de plaats, de voorstellèn zelf aan eene bespreking te onderwerpen.

v. d. W.